

ВІСНИК

VISNYK ^{the} HERALD

суспільно-політичний місячник

РІК XXXIII Ч. 10
YEAR XXXIII, No. 10

ЖОВТЕНЬ — 1980
OCTOBER — 1980

ЦІНА 0.90 ЦЕНТІВ
PRICE \$0.90

ВІСНИК

ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

ЗМІСТ

МИХАЙЛО ГІКАВИЙ — Степан Бандера — Провідник ОУН	1
Присвята Ген. Р. Шухевичеві-Чупринці	4
ІГНАТ БІЛИНСЬКИЙ — На грані громадської безвідповідальності	5
ВАКЛ за розвал тюрми народів	7
XIX ЗІЗД ООЧСУ	8
В. БУДЗЯК — До Українських Комітетів Оборони Людських Прав	9
Півстоліття від судового процесу проти СВУ й СУМ	11
ЛЕОНІД ПОЛТАВА — Хто підгодовує так зв. комунізм?	14
Зустріч із молодою зміною	15

СТОРІНКА ОЖ ОЧСУ

День поезії „Розтріляна Музा“ в Глен Спей, Н. Й.	17
УНР — УССР (Докінчення)	19

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА

В. КУЛЬЧИЦЬКИЙ ГУТ — Нація на світанку — поважне досягнення (Рецензія)	23
Журнал „Гетьманський Голос“ про „Хрестоматію з української літератури“	24

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ, ПЕРЕДПЛАТНИКИ, ПРИХИЛЬНИКИ,
НЕ ЗА ГОРАМИ ВЖЕ Й НОВИЙ РІК. ЧИ ВИ ВЖЕ ВІДНОВИЛИ ПЕРЕД-
ПЛАТУ ВАШОГО ЖУРНАЛУ „ВІСНИК“ ООЧСУ? ЧИ ЗМОГЛИ ПОЖЕРТВУ-
ВАТИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „ВІСНИКА“? ЯКИЙ ВІДДІЛ ООЧСУ ПІДЕ ЗА
ПРИКЛАДОМ ООЧСУ В ЧІКАГО, ЯКИЙ ОПЛАТИВ ОДНО ЧИСЛО „ВІС-
НИКА“?

ПІДТРИМУЙТЕ НАЦІОНАЛЬНУ ПРЕСУ, БО ВОНА — ВАЖЛИВА ЗБРОЯ
В БОРОТЬБІ ПРОТИ ВОРОГА, ВОНА є МОСТОМ МІЖ ЗАПІЛЯМ І ФРОН-
ТОМ!

СВОБОДА НАРОДАМ! — СВОБОДА ЛЮДИНІ!

ВІСНИК

СТЕПАН БАНДЕРА — ПРОВІДНИК ОУН

Провідник-теоретик, творчий ідеолог революційного націоналізму, ОУН в краю і ОУН на еміграції, героїчна постать — сл. пам Степан Бандера народився 1-го січня 1909 р. в селі Угрин Старий, пов. Калуш, в Галичині, як син українського католицького священика, політично-громадського діяча, військового капеляна УГА.

Вчився С. Бандера в гімназії в Стрию, і 1927 року склав матуральний іспит. Там належав до Пласту, до спортивного т-ва „Сокіл“, до підпільної організації юнацтва. Також і належав до „Просвіти“, провадив аматорський театральний гурток, хор, застурав т-во „Луг“ та провадив організаційно-вищільну роботу по лінії підпільної УВО в довколишніх селах.

У вересні 1928 р. перейхав до Львова і записався на агрономічний відділ Високої Політехнічної Школи, яку закінчив у 1933 році, але дипломного іспиту не склав, бо був ув'язнений. У студентських роках брав активну участь в організованому українському житті: їздив на села Львівщини з доповідями, найбільше часу вкладав у революційну, національно-визвольну діяльність. Ніколи не курив і не пив алкоголь. Членом УВО став у 1928 р., працював у відділах розвідування та пропагандивному.

Коли в 1929 році стала ОУН Степан Бандера став її членом, брав участь в її конференціях та мав завдання загально-організаційні на Калуський повіт і в студентських клітинах. Одночасно виконував функції пропаганди і колпортуажу підпільних видань з закордону та став керівником пропаганди в крайовій Екзекутиві ОУН. В 1932-33 роках був заступником крайового провідника і в тому ж році був призначений Крайовим Провідником ОУН і комендантром УВО на ЗУЗ. У 1932 р. був делегатом від ОУН на конференціях ОУН в Празі, в 1933 р. в Берліні й Данцигу та на вужчих конференціях-зустрічах, де говорив про революційно-визвольну діяльність Організації з провідником ОУН полк. Є. Коновалцем та його найближчими співробітниками.

С. Бандера стало розбудовував членські кадри в Західній Україні, а також і серед українців на польських землях, серед військовиків і студентської молоді, селян та робітництва. Побіч революційної діяльності проти Польщі, був ще й другий фронт діяльності — протиболішевицький, спрямований проти дипломатичних прерізних представників ССРР на ЗУЗ, як атентат М. Леміка на секретаря й політкерівника сов. консульства у Львові Майлова. Також провадились бойові акції проти національно-політичного утиску і терору польської влади супроти українців.

У 1934 р. С. Бандера був ув'язнений, а перед тим був кілька разів заарештований в зв'язку з акціями УВО і ОУН, сидів у в'язницях та перебував під слідством у Львові, Krakovі й Варшаві. В 1936 р. мав судовий процес у Варшаві за принадлежність до ОУН і організацію атентату на мін. Перецицького, і був засуджений на кару смерті. На підставі амністії кара смерті була замінена на досмертне ув'язнення. В тому ж році у Львові відбувся другий процес, де С. Бандеру судили за діяльність в ОУН-УВО і злучивши з варшавським процесом, засудили його знову на досмертну в'язницю. Сидів Ст. Бандера в різних в'язницях, в суворій ізоляції. За час

Микола Галичко

БАНДЕРА СТЕПАН

(Уривок)

Клич свободи по всім світі лунає,
Зріє час вже, рине вільностей ера.
З-під Полтави Дух Мазепи взыває:
„Гей братове! Провідник Ваш Бандера!“

Брязком криці ім'я його дзвеніло
В глибі душ молодого народу.
Сто громами непокірно гриміло,
Підіймало борців за свободу.

ув'язнення відбув три рази голодівку — від 13 до 16 днів.

Під час німецько-польської війни 1939 р. українські націоналісти-в'язні визволили 13-го вересня Степана Бандеру з в'язниці, після чого він дістався до Львова, де жив законспіровано. Нав'язав контакт з провідним активом ОУН, і спільно з членами краївої екзекутиви ОУН було складено план дальшої діяльності ОУН на українських землях і протиболішевицької боротьби — протиакції масового знищенння большевиками національного активу на ЗУЗ. Після того, у жовтні 1939 року, С. Бандера виїхав зі Львова до Кракова.

Краків став центром української політичної еміграції. С. Бандера почав працювати в краківському осередку ОУН, в якому зібралося багато провідного членства з ЗУЗ, (з польських в'язниць), було кілька членів, які жили в Німеччині, Чехо-Словаччині та в Австрії. В тому ж 1939 році С. Бандера поїхав на два тижні до Пещан у Словаччині для лікування ревматизму. До Пещан приїхали кільканадцять провідних членів ОУН, котрі були активними в організаційній праці на ЗУЗ, на Закарпатті й на еміграції, що дало можливість відбути кілька нарад активу ОУН. На тих нарадах обговорено ситуацію визвольної боротьби в краю і закордоном.

З Чехо-Словаччини Бандера поїхав до Відня, де була теж закордонна станиця ОУН. А в перших днях 1940-го року приїхав до Відня провідник ОУН на ЗУЗ Тимчай Лопатинський, і вони обидва поїхали до Італії на зустріч з головою проводу ПУН полк. А. Мельником (та зустріч була запроектована Бандерою ще в Кракові).

У висліді організаційних нарад провідних націоналістів у Львові, Кракові, Пещанах і Відні, С. Бандері припало бути речником провідного активу ОУН на ЗУЗ, активу звільнених з тюрем та закордонного активу націоналістів, що вийшли з краївої боротьби останніх років і були в живому зв'язку з краєм. С. Бандера мав з'ясувати полк. Мельникові ряд справ — проектів внутрішнього організаційного й політичного характеру для налагдання здорових відносин між ПУН-ом і краєвим революційним активом. Як відомо, після смерти основоположника й провідника ОУН полк. Є. Коновалця, були напруження й розходження між краєвим Проводом і активом Організації та ПУН-ом. Причиною того було недовір'я до деяких співробітни-

ків полк. А. Мельника, особливо до Ярослава Барановського, та настороження краєвого активу до політики закордонного Проводу в справі Закарпатської України, що дало опозиційну поставу до орієнтації на гітлерівську Німеччину, як умова між Ріббентропом і Молотовим; узгіднення між Берліном і Москвою на початку війни надало політичної гостроти.

Поїздка делегації до полк. Мельника була однозгідним становищем у всіх питаннях революційно-візвольного руху серед краєвого активу. С. Бандера й Т. Лопатинський сподівалися, що переконують полк. Мельника, що розходження буде зліквідоване. Обговоривши справу спочатку з краєвим провідником Т. Лопатинським, в Італії Бандера перший відбув зустріч і розмову з полк. А. Мельником. Вислід розмов був негативний: полк. Мельник найперше не погодився усунути Я. Барановського з ПУН, а крім того відкинув вимогу, щоб плянування революційно-візвольної протиболішевицької боротьби не зв'язувати з Німеччиною. Тому, що полк. Мельник не хотів поступатись у політичних площинах, в лютому 1940 року створено Провід ОУН, який очолив С. Бандера.

У 1941 році революційний провід скликав другий великий збір ОУН, на якому одноголосно вибрано головою Проводу Степана Бандеру. Під його проводом ОУН розбудовує мережу на Україні, творить похідні групи ОУН і в порозумінні з німецькими військовими колами — творить український легіон та організує визвольну боротьбу, разом з іншими поневоленими Москвою народами.

Перед виbuchом німецько-московської війни С. Бандера творить Український Національний Комітет для консолідації українських політичних сил для боротьби за державність. Рішенням Проводу Організації 30 червня 1941 року проголошено відновлення Української Самостійної Соборної Держави у Львові. Але Гітлер доручив негайно зліквідувати ту „зовому“ українських самостійників. Коли С. Бандера і Я. Стецько не дали згоди на таку ліквідацію, їх обох заарештувало Гестапо й вони були звільнені німцями з ув'язнення, то була їхня спроба приєднати собі Революційну ОУН і УПА як союзників проти Москви. С. Бандера і Я. Стецько на співпрацю з німцями не пішли, як ніколи не пішла й УПА.

У 1945 році під час великого збору ОУН вибрано нове бюро Проводу в такому складі: С. Бандера, Р. Шухевич і Я. Стецько. Цей Провід підтвердила конференція ЗЧ ОУН в 1947 році й С. Бандера знову став головою Проводу ОУН. Як Провідник, він вважав, що треба далі продовжувати збройну боротьбу проти Москви, підтримував контакт з Краєм до самої смерті.

У 1948 році в закордонних частинах ОУН створилась опозиція, т. зв. двійка. Також у 1948 р., за апробацією С. Бандери, представники ЗЧ ОУН увійшли до Національної Ради, щоб консолідувати політичну діяльність української еміграції, але через два роки вийшли з УНРади з різних причин. Для втихомирення опозиційної критики, в грудні 1950 року С. Бандера уступив з посту Голови ОУН, бажаючи тим довести безпідставність закидів про диктаторські амбіції, та плянував перейти в Україну. А тим часом він виконував функції в Проводі ОУН, як член Проводу, під головуванням спочатку Степана Ленкавського, а від 1951 року Я. Стецька. Коли ж опозиція й далі вперто поширювала вістки про те, що ОУН в Україні перейшла з націоналістичних позицій на соціалістичні й те саме має зробити ЗЧ ОУН, то С. Бандера радикальним заходом примусив краєву ОУН унеможливити підшивати під форму ОУН неокомунізм.

В 1952 році С. Бандера уступив з посту Голови всієї ОУН. Але та його резигнація, однаке, не була прийнята ніякою компетентною установою ОУН і С. Бандера залишився й далі Провідником ОУН, аж до смерті в 1959 році, на стійці України.

Четверта конференція ЗЧ ОУН в травні 1953 року знову вибрала С. Бандеру Головою Проводу ЗЧ ОУН. В лютому 1954 р. прийшло знову до розриву з новою опозицією, що наростала в закордонних частинах ОУН ще з 1953-го року, після невдалих спроб договоритися на форумі „Колегії уповноважених“ до якої „з волі краю“ входили Л. Ребет З. Матла і Степан Бандера. Рік пізніше — в 1955-му — відбулася п'ята конференція ЗЧ ОУН, яка знову вибрала Головою Проводу С. Бандеру. З того часу знову інтенсивно поведено роботу Організації.

15-го жовтня 1959 року Степан Бандера впав у Мюнхені жертвою скритого вбивства. Причиною смерті була московська отрута. 17-го листопада 1961 р. німецькі судові органи подали до відому, що вбивником С. Бандери був Богдан Сташинський з

наказу Москви, а саме Шелепіна й Хрущова. Після докладного слідства проти вбивника Б. Сташинського відбувся процес, від 8 до 15 жовтня 1962 року, в якому його засуджено на 8 років важкої в'язниці. Німецький Верховний Суд у Карлсруге постановив, що головним обвинуваченим у вбивстві С. Бандери є советський уряд у Москві.

Головною метою геройчного Провідника ОУН Степана Бандери була українська національно-визвольна революція, боротьба за Українську Самостійну Соборну Державу. Нема проблеми, якої він не закортнув би в своїй публіцистичній творчості. Його ставка — на ОУН, АБН, Український Визвольний Фронт і власні сили України, разом з націями, поневоленими московсько-большевицькими імперіялістами, — за знищенння імперії. Був противником коекзистенції Москви з Америкою, бо знова її наслідки. Вважав, що визвольна революція дає менше жертв, ніж війна чи терор і голодомори окупанта.

Степан Бандера був не тільки визначним теоретиком, політичним стратегом та ідеологом революційного націоналізму з гаслом — „Свобода Народам — Свобода Людині“, що стало підставою АБН. Мобілізація українського народу була метою для визволення української нації з неволі.

Славетний Акт відновлення самостійності України, проголосений 30-го червня 1941 року, був необхідний для того, щоб виявити пляни Гітлера та показати ціль України державам усього світу. Як провідник і державник, С. Бандера уважав, що клич „Бог і Україна“ дає віру в перемогу. Він був за творенням націоналістичних кадрів, бо сама стихія не переможе ворога.

Провідник Степан Бандера мав інтерв'ю з чужими журналістами, що мало широкий відгомін у світовій пресі, а також мав зустрічі з полк. Є. Коновалець, з президентом АБН Я. Стецьком, ген. Т. Чупринкою, з ідеологом укр. націоналізму д-ром Д. Донцовим, д-ром Малащуком (главою Президії СУВ Фронту) та ін. видатними постатями — членами ОУН, з якими провадив широку кореспонденцію. Промовляв над могилою полк. Є. Коновалця, а також на зустрічі українців ЗСА і Канади в Торонті та на конференціях ОУН.

Організацією Укр. Націоналістів видано книжки авторства С. Бандери. Остання з яких, дуже цінна — „Перспективи Української Революції“, з перед-

ПРИСВЯТА ГЕН. Р. ШУХЕВИЧЕВІ-ЧУПРИНЦІ

30 років тому, 5-го березня 1950 року, в Білогоріці біля Львова, впав на полі слави в боротьбі з відвічним ворогом України — Москвою Головний Командир Української Повстанської Армії, голова Проводу ОУН на Українських Землях, голова Генерального Секретаріату і генеральний секретар військових справ УГВР — сл. п. Роман Шухевич — ген. Тарас Чупринка — Тур — Р. Лозовський, славний співробітник Провідника Степана Бандери.

Роман Шухевич-Чупринка — найбільший воїн сучасної української історії, що всі свої сили, все своє знання, все своє життя віддав на службу своєму народові, що цілого себе віддав українській визвольній справі. І загинув як головний командир першої лінії всеукраїнського бойового фронту.

З його ім'ям нерозривно і назавжди сплетена історія визвольно-революційної боротьби українського народу: УВО-ОУН-УПА-УГВР-АБН. Він — передовий борець, безпосередній співорганізатор і співтворець всієї боротьби та провідник, керманич, командир і творець найважчої й одночасно найславнішої доби цієї боротьби — доби невмирущої УПА. Ця доба ще не закінчена, вона ще триває і переїде до історії України як доба Тараса Чупринки.

Роман Шухевич-Чупринка поляг на полі бою, як полягли тисячі і тисячі знаних нам і незнаних воїнів, — вірний присязі: здобудеш українську державу, або згинеш у боротьбі за неї!

Але не загинула і ніколи не загине ідея, за яку він боровся, за яку бореться і буде боротися, аж до остаточної перемоги, весь український народ. Хоробрі воїни Чупринки продовжують бій на всіх відтинках фронту з непослабленим завзяттям, жертвіністю і героїзмом:

„Із світлою пам'яттою про нього, задивлені в його геройську постать бійця і керівника визвольного

мовою Провідника ОУН Я. Стецька, була видана в 1978 році.

Провідник ОУН сл. п. Степан Бандера загинув смертою героя на піляху боротьби з окупантами і став всеукраїнською історичною постаттю, як теоретик та ідеолог ОУН, патріот-соборник і державник.

Михайло Гікавий

руху, наснажені відвагою, оптимізмом та революційністю, загартовані і досвідчені під його рукою, до кінця віддані ідеї визволення українського народу, — ми відважно продовжуватимемо нашу визвольну боротьбу аж до повної нашої перемоги!“

Боротьба України з Москвою йде даліше — на рідній землі, в тюрях, в концлагерях, на засланні і в усьому світі. Молоде українське покоління продовжує боротьбу своїх батьків.

Україна живе і бореться! Невгнута, нескорена, непереможна Україна!

Найкраще вшануємо пам'ять геройчно загинулого Головнокомандувача української визвольної боротьби тим, що присвятимо всі наші зусилля, всю нашу працю і все наше життя — справі визволення України. Не складемо зброї і не припинемо нашої боротьби доти, аж Україна буде вільною!

„Всі Ви, що залишились на чужинні, пам'ятайте, що весь український народ веде затяжну боротьбу за єдину священну ідею — українську державу!!!“...

„...Всі Ваші сили, Ваше знання, Ваш труд віддати на службу Країві і його боротьбі — це для Вас наказ; Наказ, який передає Вам український народ, що бореться, кривавиться і перемагає!

ТАРАС ЧУПРИНКА, ГОЛОВНИЙ КОМАНДИР УПА“.
ВІЧНА СЛАВА ГЕРОЄВІ УКРАЇНСЬКОЇ
НАЦІОНАЛЬНО-ВІЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБІ!

Президія СУВФронту

Ігнат Білинський

НА ГРАНІ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Українське громадське й політичне життя в Америці позначене багатьма досягненнями й успіхами в пропагуванні української визвольної справи й допомозі визвольній боротьбі українського народу в Україні, а теж здобутками для української спільноти в Америці, що можна зарахувати до незаперечних позитивів, — але й недостачами, з яких головні — брак державницького підходу до аналізи й розвязки суспільних і політичних проблем, брак властивого розуміння основних засад демократії, зокрема влади більшості й лояльної опозиції меншості, та притаманна українській вдачі схильність до анархізування збірного життя спільноти. Ці негативні прояви слідні не тільки в громадському й політичному житті спільноти, вони є теж помітні й у церковному й культурному житті.

Черговий раз можна було спостерігати ті негативні прояви під час нещодавно відбутого у Філадельфії XIII Конгресу Українців у ЗСА. Незважаючи на те, що це був ювілейний Конгрес — у 40-річчя існування УККА, — що був цей Конгрес одним із найуспішніших дотепер Конгресів УККА численною участю делегатів і гостей, політичними доповідями д-ра Збігнева Бжезінського, дорадника президента Картера для справ країової безпеки, та ген. Александра Гейга, кол. головнокомандувача збройними силами НАТО, а теж успішною маніфестацією „За Незалежність України“ й величним ювілейним банкетом, — знайшлися на Конгресі відосередні сили, які власний інтерес поставили вине інтересу громади, зокрема УККА, й не досягнувши своїх парткулярних цілей, вийшли з залі нарад Конгресу.

Українському Конгресовому Комітетові, як громадській репрезентації українців у ЗСА, припала важлива роль не тільки зберігати й розвивати різновидні надбання української спільноти в Америці й допомагати українському народові в його боротьбі за волю, але й ставити виразні ідейні й політичні семафори на роздоріжжях збірного життя спільноти. Це робив УККА послідовно на протязі свого 40-річного існування, а зокрема в минулому десятиріччю, коли українській політичній думці загрожував реалітетний злам, або коли деякі ново-прибулі з України правозахисники почали пропагу-

вати шкідливі для української визвольної справи політичні концепції. Відомою є резолюція Крайової Ради УККА з грудня 1979 року, якою УККА виразно відмежувався від таких концепцій. Політичні принципи діяльності УККА були одноголосно схвалені делегатами XIII Конгресу Українців у ЗСА уділеним керівним органам УККА абсолютної. Конгрес схвалив теж одноголосно в резолюціях декларацію принципових стверджень, відкидаючи будь-які концепції совєтської партократії та невідповідальності Москви за поневолення й русифікацію України.

Можна було сподіватись на Конгресі зудару політичних концепцій, чого однак не було, проте прийшло до зудару в неістотній справі збереження за двома братськими союзами ротаційної системи обов'язків екзекутивного заступника президента УККА. Ця ротаційна система, якої не передбачає статут УККА, і згідно з якою, на пості екзекутивного заступника президента УККА чергувались щороку в минулій каденції головні предсідники чотирьох братських союзів, не виправдалася в дії, що ствердила на Конгресі контрольна комісія. До речі, при засіданні такої системи, в проводі УККА щороку змінювалися керівні особи, які не завжди виявляли громадську підготову сповнити успішно обов'язки екзекутивного заступника президента й голови Крайової Ради УККА, а головний предсідник одного братського союзу, на протязі цілого року, після закінчення своєї каденції, не хотів передати обов'язків екзекутивного заступника президента УККА в Президії СКВУ головному предсідникові іншого братського союзу. Треба було аж рішені Екзекутиви й Крайової Ради УККА, щоб справу задовільно полагодити. Щорічна зміна на керівному пості в УККА не дозволяла теж на систематику праці, бо кожний новий екзекутивний заступник президента починає все заново.

Негативно оцінила систему ротації навіть „опозиція“ в УККА — Асоціація Українців в Америці — домагаючись зміни цієї системи напередодні XIII Конгресу УККА, пишучи в своєму офіціозі „Наш Голос“, ч. 9, вересень 1980, що: „Передавання фактичного головства УККА тільки 4-ом головам асекураційних союзів не виправдало себе — і нема під-

стави складати тяжкі, але й почесні, обовязки тільки на ці чотири союзи".

Так думала також і переважаюча більшість делегатів Конгресу, які, на пропозицію номінаційної комісії, вирішили обрати екзекутивного заступника президента УККА, згідно зі статутом, на Конгресі УККА.

Та не так думала й поступала „демократична" меншість, у проводі з головними предсідниками Українського Народного й Українського Братського Союзів, які намагалися накинути Конгресові свою волю, заявляючи, що тільки ті два братські союзи мають домінувати керівні органи УККА, коли інші два братські союзи — СУК „Провидіння" і Українська Народна Поміч, в ім'я добра УККА й громади, відмовились від привілею ротаційної системи.

Така негромадська постава двох братських союзів, головні предсідники яких не прийняли також запропонованої номінаційною комісією компромісової розвязки ротації посту екзекутивного заступника президента УККА між представником ООЧСУ і УНС та УБС, спричинила дисонанс на Конгресі, заманіфестований виходом із залі нарад делегатів УНС та УБС та деяких інших організацій, які з ними солідаризувалися, а в тому й Асоціації Українців в Америці, яка попередньо домагалась ліквідації ротаційної системи.

Власну вимову має при цьому факт кількісного співвідношення делегатів на Конгресі. На всіх, зареєстрованих на Конгресі — 647 делегатів, Український Народний Союз мав — 39, Український Братський Союз — 10, а Асоціація Українців в Америці — 3 делегати. Незважаючи на це, головний предсідник УНС вимагав від Конгресу ротації посту екзекутивного заступника президента УККА тільки для двох братських союзів, дискримінуючи цим усі інші країнові організації, насамперед ООЧСУ, члени якої на протязі 40-річного існування УККА дали великий вклад праці в керівних органах УККА та у Відділах, зокрема у збірці Українського Народного Фонду.

Не маючи аргументів на виправдання такої негромадської постави двох братських союзів на Конгресі УККА, редакція „Свободи" обертає справу горі дном і пише про „майоризацію Конгресу і керівних органів УККА одним політичним угрупуванням", яке „безвідповідальним надужиттям сили" доконало на Конгресі „замаху стану" (?), інсинуючи про цьому „агентурні" впливи. Така діялек-

тика аж надто нагадує писання „Свободи" в обороні партократичних концепцій П. Григоренка, що їх Крайова Рада УККА визната шкідливими для української визвольної справи.

Сесесія представників двох братських союзів і деяких інших організацій на Конгресі УККА, не може знайти переконливої виправдання, бо не йшло тут про якісь політичні противіччя, але головно про намагання двох братських союзів закріпити за собою виключне право на пост екзекутивного заступника президента УККА, нехтуючи при цьому волею і демократичним правом переважаючої більшості делегатів Конгресу обрати на цей пост, згідно зі статутом, представника іншої організації.

Не поможуть тут недоречні обвинувачення „одного політичного угруповання" за спричинений на Конгресі УККА розлад, бо ж якраз це „політичне угруповання" сприяло активно завершенню консолідації різних груп у системі УККА і на Конгресі не ставило жодних вимог збільшити в керівних органах УККА кількість представників від організацій Визвольного Фронту.

Якщо говорити про справедливий розподіл сили і обовязків у збірному житті громади, якщо говорити про стосування демократичних засад в організованому житті спільноти, коли говорити про державницький підхід до громадських проблем, — тоді не може знайти виправдання намагання меншості накинути свою волю і рацію більшості, під загрозою сепаратної дії й розладу в громаді.

Організації Українського Визвольного Фронту постали з метою працювати для визволення поневоленого Москвою українського народу, і їхня активна участь в організованому житті спільноти не є самоцілью, але засобом для здійснення визначеної мети. Не за пости змагається Визвольний Фронт на форумах громадських установ, але за ідейний і політичний зміст їхньої дії, за їхнє активне відношення до проблем визволення України. Тому, кожного разу, коли назрівав злам в українській політичній думці на еміграції, коли відсереді сили намагалися звести українське організоване життя на політичні манівці, Визвольний Фронт вказував на шкідливі тенденції таких процесів, спрямовуючи життя спільноти на правильний шлях.

З такою настановою й у такому дусі діятимуть організації Визвольного Фронту і в майбутньому, зокрема в системі УККА, співдіючи з усіма іншими українськими самостійницькими організаціями й

ВАКЛ ЗА РОЗВАЛ ТЮРМИ НЯРОДІВ

ЯРОСЛАВ СТЕЦЬКО ПЕРЕОБРАНИЙ НА ЧЕРГОВІ З РОКИ ДО ПРЕЗИДІЇ ВАКЛ

Женева, Швейцарія (УЦ-ІС) — XIII конференція Світової анти-комуністичної Ліги (ВАКЛ) відбулася в Женеві, Швейцарія, від 24-го до 27-го липня, ц. р., при участі 250 делегатів із 89 країн і 12 міжнародних організацій.

Були там заступлені організації країн усіх континентів світу, в тому України, а також: Литви, Білорусії, Болгарії, Хорватії, Румунії, Латвії, В'єтнаму, Камбоджі, Ляосу, Куби, Анголії, ЗСА, Канади, Великої Британії, Туреччини, Савдійської Арабії, Ливану, Ірану, Пакістану, Афганістану, Японії, Таїланду, Національного Китаю, Філіппін, Лесото, Мексіко, Бразилії, Аргентини, Парагваю, Австралії, Німеччини, Франції, Іспанії, Португалії, Швейцарії, Бельгії, Голландії, Швеції, Норвегії, Данії, Малазії та інших країн.

Офіційними учасниками XIII конференції ВАКЛ від українців були: Ярослав Стецько, мгр. Слава Стецько, мгр. Омелян Коваль, М. Щупляк, адв. Тарас Лисенчук, інж. Володимир Чопівський, проф. Катерина Кохно і делегація української молоді. Головою делегації АБН був Ярослав Стецько, як речник в Екзекутиві ВАКЛ усіх поневолених Росією народів в ССР і сателітних країнах, а доповідачем від них на пленарній сесії була мгр. Слава Стецько. Головою української делегації був мгр. Омелян Коваль.

На наступний рік був обраний головою ВАКЛ голова швейцарської делегації, — яка організувала XIII конференцію ВАКЛ, — адв. П'єр Шіфферлі. До Екзекутиви, тобто Президії, ВАКЛ обрано від поневолених народів на чергових три роки голову ОУН і АБН Ярослава Стецька, а генеральним секретарем ВАКЛ корейця проф. Ву. Почесним головою залишився китаєць д-р Ку Ченг-канг, який не був присутній з причини захворіння.

Українці працювали в усіх комісіях конференції, а саме: „Релігія й марксизм“ (мгр. О. Коваль), „Во-

єнна загроза ССР для Західної Європи“ (д-р К. Кохно). „Права людини і національна незалежність“ (Я Стецько, інж. В. Чопівський, М. Щупляк). Афганістан, та азійський і африканський комплекс були заступлені численними делегатами на цій комісії.

Інформативну-аналітичну доповідь про визвольну боротьбу поневолених народів на їхніх рідних землях і про антибільшевицькі акції у вільному світі виголосила мгр. Слава Стецько.

У кінцевому комунікаті відмічено наступні ідеї і напрямні: Комуністична ідеологія, політична система і спосіб життя зустрічають шораз всюди більший опір і відкинення. З іншого боку діє універсальний змаг за свободу, національно-державну незалежність і демократію.

Супроти зростаючої комуністичної агресії вільні нації консоліduють зусилля для скріплення спільної безпеки.

ВАКЛ апелює до вільних націй зайняти твердо становище, відрізняючи приятелів від ворогів, у захист вільного світу проти комунізму; вільні нації сурово засуджують Москву за її інвазію Афганістану й її жорстокості супроти афганського народу.

Микола Галичко

ТАРАС ЧУПРИНКА

Він вірив в творчу силу-міць
Свого живучого народу,
Що вимете всіх зайдів пріч,
Впаде неволя наче ніч
На сонечку зі сходу.

Нераз у бункері в землі,
Ховаючись від ката,
При сяйві місяця, зорі
Він слав все відділи нові
На порятунок брата.

Усе життя, свій хист, талант
Віддав Він Україні.
Його боїться окупант,
Він Волі й Правди наш гігант —
Живий в безсмертнім чині.

Франція, березень 1968

установами, для яких Український Конгресовий Комітет Америки не є полем бою за партікулярні впливи й пости, але форумом для спільної дії в користь української справи й української спільноти в Америці.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

повідомляє, що

29 — 30 ЛИСТОПАДА 1980 РОКУ

відбудеться

В НЮ ЙОРКУ, В УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДНЬОМУ ДОМІ, 140 2-га Енню

XIX Зїзд ООЧСУ

ПРОГРАМА

Субота, 29 Листопада

Реєстрація Делегатів — год. 8:30 — 10:00 рано

Год. 10:00 рано — Відкриття Зїздів ООЧСУ і Обєднання Жінок ОЧСУ

Молитва

Пленарна Сесія

1. Вибір Президії Зїзду
2. Прийняття порядку нарад Зїзду
3. Відчитання й прийняття протоколу XVIII Зїзду
4. Вибір Комісій Зїзду:
  - а) Мандатно-верифікаційної
  - б) Номінаційної
  - в) Резолюційної
  - г) Господарчо-фінансової
  - д) Пресово-інформаційної
5. Звіти:
  - Головної Управи ООЧСУ
  - Організаційного Суду
  - Контрольної Комісії
6. Звідомлення Мандатно-верифікаційної комісії

Перерва

7. Дискусія над звітами
8. Уділення абсолюторії уступаючій Головній Управі ООЧСУ

БЕНКЕТ — Год. 7:00 вечора

Привіти

Мистецька програма

Неділя, 30 Листопада

Пленарна Сесія

1. Звіти Комісій — год. 9:00 рано
2. Дискусія над звітами
3. Схвалення Резолюцій
4. Затвердження бюджету ГУ ООЧСУ на 1981 — 1983 рр.
5. Доповідь Голови Проводу ОУН Ярослава Стецька — год. 1:00—2:00 по пол.
6. Вибори Керівних Органів ООЧСУ
  - а) Головної Управи
  - б) Організаційного Суду
  - в) Контрольної Комісії
7. Внески
Закриття Зїздів ООЧСУ і Обєднання ОЧСУ — представлення Голів і Членів нових Керівних Органів ООЧСУ і ОЖ ОЧСУ

В. Будзяк

ДО УКРАЇНСЬКИХ КОМІТЕТІВ ОБОРОНИ ЛЮДСЬКИХ ПРАВ

У наших політичних акціях домагатися лише людських прав для української людини в Україні, або лише звільнення українських політичних в'язнів, становить політичний мінімалізм по відношенні до проблеми визволення України. Це роблять ті, які хочуть „пристосуватися до навколошнього політичного світу, хочуть іти „з духом часу“, і якщо на Заході тепер є популярно обороняти лише людські права по відношенні до Московської імперії, то і вони також лише обороняють людські права...

В противагу до цього мінімалізму і пристосуванства ставимо політичні акції, які мали б характер максимальний і які не дивилися б, як Захід чи Америка хочуть приподобатись Москві. Значить, нам треба домагатися розвалу Московської імперії, відвоювання УССД та встановлення в Україні суверенної влади української нації. А щойно тоді настане здійснення людських прав, у тому й звільнення політичних в'язнів.

Правильність максимальної політики

Ніколи в поневоленій Україні, як колонії Росії, не може бути здійснений лад з людськими правами для української людини. Мусить настать розвал тієї імперії, що панує над нацією-колонією, бо без влади української нації немає української держави, а без української держави немає в Україні жадних людських прав.

Ніколи в історії не були здійснені права людини поневоленої нації.

Факт подвійної неволі

Коли ми зводимо наші акції лише до оборони прав людини в поневоленій Україні, або лише до звільнення політичних в'язнів, то цим викликаємо враження, нібіто ми хочемо тільки злібералізувати чи здемократизувати режим імперії, а це — абсурд, бо не зважаючи на це, чи в державі окупанта буде демократичний режим чи тоталітарний, в окупованих Москвою країнах завжди буде диктатура і тоталітаризм. Чому? Бо для людей поневолених Москвою націй завжди існує подвійна неволя — імперіальна її режимова.

Отже, демократизація ладу в державі окупанта

немає ніякого відношення до устрою в її колоніях, на землях поневолених народів.

Тому не може бути спільного фронту поневолених націй з т. зв. антирежимними, але по-суті імперіялістичними, силами нації — поневолювача проти тоталітарного режиму імперії, бо в націях поневолених завжди буде диктаторський, поліційний чи мілітарний режим окупанта, без огляду на те, чи в державі окупанта є тоталітарний чи демократичний режим.

Українські політичні в'язні чи нездійснення прав української людини, існуватимуть навіть якби в російській імперській державі був демократичний лад.

Тому в наших акціях мусимо домагатися і добиватися не лише прав для української людини в поневоленій Україні, не лише звільнення політичних в'язнів, але також, і це головніше і перше, — розвалу Московської імперії (ССР) на самостійні національні держави та здійснення права української нації, і всіх народів, бути сувереном своєї країни.

Приклад палестинців

Ось так ми мусимо переконувати Західній світ, а не до нього пристосуватись.

Палестинський визвольний рух переконав західній світ і ОН, що палестинці боряться не за гуманітарні чи людські права, а за національно-політичні права для Палестини. Так і ми мусимо добиватися, щоб і питання усамостійнення України та розвалу Московсько-большевицької імперії також стало таким суттєвим для ОН, як Палестина.

Національно-політичне значення

Оформлювання наших заходів та акцій мусить ма-

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August, when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,

New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10276

ти насамперед національний і політичний вигляди, за якими може йти і гуманітарний. Перше покликатися на акти, що мають державно-політичне значення: Резолюція ОН з 1960 р. про ліквідацію колоніалізму в світі, Резолюція ОН з 1972 р. про привернення або надання суверенності усім колоніальним народам, Резолюція — закон Конгресу ЗСА з 1959 р. про права на самостійність України та всіх поневолених Москвою і комунізмом народів; Чартія (чартер) ОН що говорить про право на самостійність усіх народів світу.

Отож, покликатися на акти, що мають державно-політичне значення — це перше і головніше завдання.

Треба інформувати Захід, що Москва ніколи не застосує Гельсінські умови про пошанування прав та свобод людини для людей поневолених націй, доки існує Російська імперія. Чому? Бо тільки в незалежній, народоправній власній державі можуть бути здійснені права людини. Державна незалежність — це передумова здійснення прав людини поневоленої нації.

Гельсінські умови і українська група

Ми мусимо завжди пам'ятати, що Гельсінські умови були зроблені, в першу чергу, коштом поневолених Москвою народів, як засіб для Москви, щоб поширити та забезпечити існування своєї імперії. Інакше Москва їх не підписала б. Тому ми не визнаємо Гельсінських Угод, бо вони запевняють Москві ненарушеність кордонів Російської імперії.

Якщо ми йдемо на конференції для перевірки застосувань Гельсінських умов, то тільки для того, щоб звернути там увагу світу на московський колоніалізм та імперіалізм в Україні і в інших поневолених народів, а не щоб перевірити виконання Москвою гельсінських зобов'язань, бо це був би обман і для нас самих, і для вільних народів.

В Україні наші нескорені борці за волю можуть вести оборонні акції супроти Москви, також і лише в рамках імперських законів чи конституції. Там Укр. Гельсінська Група може діяти лише в рамках підписаної Москвою Гельсінською Угоди. Таким чином вони викривають фальш чи злочин московського режиму. Але поза Україною, на волі, в Західному світі, наші акції (чи т. зв. ЗП Української Гельсінської Групи) не сміють обмежувати себе до мінімуму, так як в Україні; навпаки — тут акції мають домагатися максимуму.

Про „Правозахисний рух“

Цей рух в основному має за мету „демократизацію“ чи „лібералізацію“ Советського Союзу, а в крайньому випадку „zmіну режиму“, через „легальний спосіб“ захищання людських прав. Таке думання найбільше поширене серед москалів, бо має своє основне ядро в Москві, а на Заході його представляє в основному т. зв. третя російська еміграція.

Перспективно, на дальшу мету, цей рух прагне „переформувати“ і „modернізувати“ Російську імперію. Але на українських землях та на територіях інших поневолених Москвою народів іде процес мобілізації широких мас поневолених націй до боротьби проти російського окупанта, за свою національну самостійність і державність.

Тому тут, на Заході, ми мусимо перестерігати ті українські політичні кола чи особи, щоб вони подумали, що роблять, коли вони на базі „советського правозахисту“ шукають з росіянами спільнотою мови і співпраці.

Дисидент чи Борці за Волю?

Слово „дисидент“ в англійській мові означає „той, хто не погоджується“. Рух дисидентський — це ті російські ліберали-інтелектуалісти, які не погоджуються з режимом у Кремлі і його критикують. Там цей рух взяв свій початок. Він постав на базі оборони — проти обмеження свободи творчості, громадських свобод, прав людини, прав на еміграцію для жидів, критикуючи теперішній режим у Кремлі під оглядом політичним і суспільним. Уесь той „рух“ обмежується до групи інтелектуалістів-науковців, політиків, він не спирається на широкій російській народній базі, як це є в випадку визвольного руху українців і інших поневолених народів. Російські дисиденти: Буковський, Сахаров, Солженицин — не погоджуються з режимом, хочуть його направляти чи змінити варту імперії, але вони не прагнуть завалити імперію і дати волю поневоленим Москвою народам.

Кінцевою метою діяльності цих дисидентів є збереження імперії в теперішніх її кордонах. Вони готові прийняти теперішній склад уряду Сов. Союзу, якщо він запровадить бажані ними деякі реформи. Тому політика російських дисидентів суперечить інтересам поневолених Москвою народів, які боряться за реставрацію своїх незалежних держав, а тим

ПІВСТОЛІТТЯ ВІД СУДОВОГО ПРОЦЕСУ ПРОТИ СВУ Й СУМ-У

(Докінчення)

Тепер, через 50 років після виголошення Любченком „обвинувальної промови“ в якій він вимагав знищення „скажених собак“, можемо зробити ПІДСУМКИ зі СОБАЧОГО СЛУЖІННЯ Москви українських комуністів. Вони КАТАСТРОФАЛЬНІ для УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ!

Від часу „жовтневої революції“ 1917 року, український народ втратив через московське систематичне народовбивство (Три голодомори: 1921, 1933 і 1947 років; колективізацію; невгаваючий терор супроти українських інтелектуальних сил; примусові вивози українського населення за межі України) — понад 40 мільйонів українського люду!

Але загроза для самого існування УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ сьогодні полягає в тому, що московські сатаністи в Кремлі намірилися шляхом тотальної русифікації НЕРОСІЙСЬКИХ народів в СССР і вперше чергу народу українського, їх ЗЛІКВІДУВАТИ!

Україна знаходиться в тотальній русифікаційній облозі на всіх відтинках життя українського народу.

У в'язницях СССР, в яких караються мільйони, серед політичних в'язнів понад 50% становлять українці!

Серед молодшого покоління українського народу, народженого переважно вже після Другої світової війни, помітно відроджується українська національна стихія, придушена московсько-комуністичним терором в попередніх роках. Спостерігаючи на кожному кроці русифікаційний тиск Москви, це покоління бачить фактично не інтернаціональне братерство народів СССР, а розгнузданий московський шовінізм...

самим — за розвал Російської імперії, тюрми народів.

З тих причин українських дисидентів немає, бо українські інтелектуалисти, чи українські політичні в'язні — це Борці за національно-державну незалежність, це не „критики режиму“, а поборювачі імперії з будьяким режимом. Вони прагнуть завалити імперію і комуністичну систему. Вони є українськими патріотами, і тому не можуть бути дисидентами.

Відома в УССР і опублікована закордоном джерельна публікація українського підсоветського критика й публіциста Івана Дзюби „Інтернаціоналізм чи русифікація“ („Сучасність“, Німеччина, 1968 р.) докладно аналізує національну політику Москви (КПСС) в СССР й доводить на прикладі УССР, що це є погано закамуфльований російський звірничий шовінізм, під т. зв. інтернаціоналізм!

В цій публікації він доводить, що це вперше в історії людства „уряд“, який репрезентує 50 мільйонову націю, а саме уряд УССР і який складається на 90% з українських комуністів, є ВОРОЖИЙ українському народові і його національним інтересам. Він не дбає про жадні права й потреби своєї „республіки“. Він не дбає за поступ і розвиток української культури; за вирощування українських національних кадрів; не забороняє комуністичній Росії порядкувати в УССР, як у своїй колонії, яка в Україну масами переселює росіян, а українців вивозить за межі України й поселює їх в інших т. зв. „республіках“ СССР. Цей „уряд“ говорить до українського народу ЧУЖОЮ мовою! До Другої світової війни росіян в Україні було 3 мільйони, а сьогодні їх вже є понад 10 мільйонів!

Іван Дзюба називає „уряд“ УССР і українських комуністів окупаторською адміністрацією Росії в Україні, яка беззастережно виконує накази московського ЦК КПСС — спрямовані на цілковите знищенння УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ в СССР!

І. Дзюба помилувався в тій праці щодо „ідей“ Леніна. Його змусили навіть каятися...

Але НІЯКІ покаянні „ заяви“ московських жертв не врятають російських сатаністів з ЦК КПСС від розплати за заподіяні злочини українському народові: від Андрія Боголюбського починаючи й на Брежнєву (чи хто там на черзі після нього) кінчуючи!

А скільки ще злочинів не викрито?

Щойно в 1980 році стало відомо, що московські сатаністи, руками грузина Сталіна в 30-их роках, знищили 300 українських КОБЗАРІВ і ЛІРНИКІВ, яких було „запрошено“ до Москви на „нараду“, й ніхто з них більше НЕ ПОВЕРНУВСЯ в Україну!

Провокації КГБ і її агентури на еміграції проти СВУ й СУМ-у

Голосні в 1950-1960 і 1970 роках політичні акції відновленої на еміграції Спілки Визволення України проти російського-червоного колоніалізму в підсоветській Україні з вимогою деколонізації ССР, як останньої КОЛОНІЯЛЬНОЇ ІМПЕРІЇ на ЗЕМНІЙ КУЛІ, які в згаданих роках відбувалися, особливо успішно в Канаді, Австралії і ЗСА, а зокрема щорічні маніфестації в Тиждень Поневолених Народів біля Статуї Свободи в Нью Йорку (ЗСА), що їх від 1967 року влаштовує організація Американці за Визволення Поневолених Націй (АВПН), членами якої є понад 30 представників різних національностей поневолених російсько-комуністичним колоніалізмом-імперіалізмом, а в тому її Україні, яку заступає в цій організації Спілка Визволення України, БЕЗУМОВНО є об'єктом диверсійних дій проти СВУ московського КГБ і його агентури закордоном.

Ще на початку 60-х років Спілка Визволення України протестувала перед Об'єднаними Націями ПРОТИ русифікації України московськими колоніалістами; ПРОТЕСТУВАЛА проти вивозу українського населення з України в Росію та переселення в Україну росіян і інших народів з метою переміщування їх з українцями для приспішеної русифікації останніх.

Згадати б тут лише побіжно протестаційні акції Спілки Визволення України та обкидування проти московськими летючками в ЗСА т. зв. „культобмінників“ бригади Колосової і т. д.

Московські сатаністи з ЦК КПСС побачили, що ні „хвильовистська мафія“, ні „забари, туркали“, які роками намагаються на еміграції „довести“, що СВУ й СУМ були в УССР СТВОРЕНІ ГПУ (КГБ), не мають жодного „впливу“ на діяльність відновленої на еміграції Спілки Визволення України, про спробу московського КГБ поширити на еміграції через „захалявщину“ провокації про те, що СВУ й СУМ в УССР були створені московською розвідкою. Цим КГБ мало надії скомпромітувати СВУ й СУМ в Україні й на еміграції, бо виходило б, що на чужині відновлено організації, які в УССР були на службі Москви!

Для цієї цілі КГБ вишукало відповідну особу, а саме Гелія Снегірьова, росіянину по-батькові, якого мати Наталка Собко-українка, вже після одру-

ження з росіянином Снегірьовим, була заарештована за колишню приналежність до підпільного СУМ-у в УССР і в 1943 році померла в якомусь московському концтаборі...

Але тоді, коли відбувався монстер-процес проти СВУ й СУМ-у в Харкові в 1930 році, Гелію Снегірьову було всього 3 роки від народження й тому тепер коли йому вже поза 50, написати щось в підсоветських умовинах майже неможливо про поєднання п'ятидесятирічної дати, коли немає ні свідків, ні жодних доступних джерел. А те що є, знаходиться під замками КГБ.

Але, як признається сам Гелій Снегірьов у своїх „захалявних“ провокаціях про СВУ й СУМ, які „продісталися“ в 1977 році на Заході, всі потрібні „матеріали“ про ту справу, як і советську пресу того часу (30-ті роки!) він дістав від КГБ. Тобто дістав дозвіл на користування бібліотечними фондами, які були у віданні КГБ й, очевидно, іншими „документами“.

Гелій Снегірьов цілком „не криється“ з тим, що мовляв, „загальновідомо“, що СВУ й СУМ були створені ГПУ (КГБ) з метом винищення української протисоветської інтелігенції; а тому, що його дядько Вадим Собко, брат його матері Наталки Собко, розповів йому, що його мати була ДОНОЩИЦЕЮ в ГПУ (КГБ) в справі існування СВУ й СУМ-у, то він (Гелій Снегірьов) поставив собі за ціль „регабілітувати“ свою матір! Бо якщо СВУ й СУМ були створені (ГПУ (КГБ)), то його матір не могла „доносити“ про те, що ГПУ (КГБ) ЗНАЛО, бо саме їх створило? Тим більше, зашо було знищено „мою матір“?

З цього видно, що само КГБ спонукало Гелія Снегірьова „довести“, що СВУ й СУМ були створені Москвою, бож ішлося не про Гелія Снегірьова і його матір, а про провокації супроти СВУ й СУМ на еміграції, ї коли це було написано й опинилося на Заході, як „захалявні“ матеріали, на публікування яких дуже ласі деякі еміграційні середовища,

Гелія Снегірьова КГБ знищило, щоб на його смерті генерал Григоренко, який довідався про СВУ й СУМ щойно з писань Гелія Снегірьова, зчинив в українській і російській пресі цілій рейвах, що мовляв, КГБ замордувало „видатного українського письменника“ („видаючогося“, по-російськи), але те, що Снегірьов у своїй провокації змішав з боязтвом українську інтелектуальну, національну еліту 30-их років й тисячі українських патріотів, яких

знищила тоді Москва руками українських комуністів, то про це Григоренкові БАЙДУЖЕ!

Промовистим є той факт, що в пізніших матеріялах, одержаних таки з України, немає жодної згадки про те, що згадані провокації Снегірьова проти СВУ — СУМ-у розповсюджуються в УССР „захалявним“ способом і щоб щось було написано про втрату такої особи для українського „руху спротиву“, як Гелій Снегірьов?

Значить, все це було ПРИЗНАЧЕНЕ виключно на еміграційний ринок!

В останньому часі стало відомо, що лісаннину Снегірьова в перекладі на українську мову (бо Снегірьов написав її по-російськи) привіз на Захід В. Некрасов, редактор російського видання у Франції „Континент“ і вона під назвою „Мамо моя, мамо...“ була друковано в тому журналі ч. 11, 1977.

Завдання некрасових і максімових на Заході полягає в тому, щоб прославляти їх обороняти неділіму Росію, а на тлі цієї оборони показувати російськомовному чужинцю, що є ще у Росії ось такі дива, як „Союз Освобождення України“, до якого належали якісь випадкові люди, як ось: „Сєрьожка, Володька, Колька“, як це Снегірьов у тексті називає акад. Сергія Єфремова, визначного педагога Володимира Дурдуківського, чи Миколу Павлушкова... („Континент“ ч. 11, стор. 46-47, 1977 р.).

Тих, що цікавляться згаданими справами в деталях, відсилаємо до видання СВУ під назвою „Снегірьов — КГБ і їхні підручні“ (Збірник документів, стор. 245. Нью Йорк, 1977 року).

Великого злочину супроти українських патріотів з СВУ й СУМ-у під советами допустилася редакція „Енциклопедії Українознавства“ ч. 2.

Головний редактор В. Кубайович помістив в цьому еміграційному виданні гасло „Спілка Визволення України (СВУ), процес“, тобто перепові фахтично назву гасла, поміщеного про СВУ в „Українській Радянській Енциклопедії“ й „посилаючись“ на провокації Снегірьова — КГБ-а, підсилені „думками“ „хвильовистської мафії“, написав, що СВУ й СУМ під советами „правдоподібно“ були створені ГПУ (КГБ)!

Таким чином, „вільна наука“ на еміграції підтримала провокації КГБ, що ніхто в УССР не боровся проти совєтсько-російської окупації України в 30-их роках!

А тепер нам тим, що були свідками тих подій,

в дисидентських публікаціях доводиться вичитувати про „націоналістичні“ потягнення Скрипників, чи Любченка в справі „української мови“, чи „української культури“, коли насправді цього ніколи не було! Е тому їх справа, що Скрипник і Любченко покінчили самогубством через те, що їм Москва пришила потуралля українським „буржуазним націоналістам“, в піднесенні національної свідомості українського народу.

Ясно, що московські сатаністи мали на увазі підпільну діяльність СВУ й СУМ-у та легальну УАПЦ.

І ми віримо, що в Українській Самостійній Державі ця діяльність її імена тих, що провадили, буде вписана золотими літерами в історію визвольної боротьби українського народу під режимом російського окупанта України.

Заявляємо, що ніякі диверсії московських сатаністів, чи їхньої агентури на еміграції, не спинять активної діяльності тих, які продовжують справу Спілки Визволення України й Спілки Української Молоді — боротьбу за волю і незалежність українського народу в своїй самостійній Українській Державі!

За Спілку Визволення України на чужині: Н. Павлуцькова — почесна голова СВУ й почесна членка СУМ-у.

Члени Світової Ради СВУ: О. Калиник — почесний член СУМ-у, В. Коваль, О. Ничка, П. Галич, В. Калиник, В. Буряк, П. Клименко, О. Кавуненко, П. Гарбар, В. Брух, Л. Рись, 1980 р.

ДІЛОВА ЗУСТРІЧ У З-МУ ВІДДІЛІ ООЧСУ

У серпні ц. р. організаційний референт Головної Управи ООЧСУ редактор Володимир Мазур відвідав Клівленд, Ог. У новій посілості ОУВФронту на Пармі, Ог., він зустрівся з головою З-го Відділу ООЧСУ д. Миколою Поглідом та іншими провідними членами ОУВФронту Клівленду й ін. осередків стейту Огайо.

Темою розмов були організаційні справи суспільно-громадського і політичного життя в ЗСА, а також становище в Україні.

„УРЯД УКРАЇНСЬКОЇ ССР — ЦЕ ОКУПАЦІЙНА АДМІНІСТРАЦІЯ КОЛЯБОРАНТІВ“ — ЗАЯВИЛИ ПОЛІТВ'ЯЗНІ.

Концтабір Сосновка, СССР.

ХТО ПІДГОДОВУЄ ТАК ЗВ. КОМУНІЗМ?

Під ярликом комунізму Росія надзвичайно поширила свої імперські кордони у Східній і Центральній Європі за Другої світової війни. На далекому Сході ССР далі цупко тримає в російських лабетах японські острови і значну частину земель, що насправді належать Китаєві.

Поширивши імперські кордони, Росія виявилась, як і в минулому, неспроможною дати поневоленим народам нічого, крім обіцянок: „А завтра буде веселей!.. Позбавлені права на вільні профспілки, як і права на страйк, робітники прикуті до станка; закріпачені селяни „чорніші чорної землі“, за виразом Тараса Шевченка; інтелігенція, стероризована в так зв. роспUBLіках із російськими наглядачами (другі секретари ЦК), служить режимові, або вдає, що служить — або ж відверто стає на прю, як української Нескорені, її опиняється за гратами.

В економічному розумінні як Сов. Союз, так і країни-сателіти постійно йдуть на спад, і того спаду не можна пояснювати тільки тим, що Росія безнастінно озброюється. Звичайно, озброюється ї буде, бо життя кожної імперії тримається на кінці жерла гармати. Але ні село, ні місто в ССР не продукують і половини того, що могли б за вільної праці. Вже немає господарської ділянки, крім, можливо, військової, де б у ССР не йшли справи на спад. Те ж саме в сателітах. Хоча за останні три роки ЗСА майже втрое збільшили постачання зерна Польщі, все одно люди там заледве перебивались, аж дійшло до могутнього всенародного страйку в серпні-вересні 1980 року, з вимогою вже не лише хліба, а й свободи від партійних диктаторів, а практично — свободи від так зв. комунізму і залежності від тієї ж Росії!

В ССР, як і в Польщі, мала б бути „робітничо-селянська влада“, за висловом Леніна, а саме робітники й селяни в Польщі виступили з відвертою вимогою усунути такий режим.

Хоча президент Дж. Картер зробив лише чверть кроку в напрямі належної постави до комуністів, бойкотуючи московську Олімпіаду і — головне — стримавши бодай частково доставу советам хліба, у листах з України, Білорусі, Грузії повідомляють, що часто не вистачає навіть елементарних харчів, немає одягу, немає взуття, немає бензини, процвітає „чорний ринок“... Місячний заробіток 92 крб., а сорочка коштує 26 крб., плащ 100 крб:

Неоднозгідність Заходу щодо політики супроти ССР, в тому й економічної політики, спрітно використовує Москва: ЗСА не продають за півціні хліба й до хліба? — купуємо в Аргентині... І так триває вже десятиліттями. Москва постійно знаходить „ділків“ на Заході, які готові її все продавати, малоці не військові таємниці. Але тут мова не лише про окремих західніх грошолюбів.

У 1974-75 рр. більшевики дістали від західних держав 10 мільярдів дол. довгореченцевих, вигідних позичок (хоча, напр., і досі ССР не повернув ЗСА колосального боргу з часів Другої світової війни, про що Америка ніби „забула“...). З великою участю Німеччини й Італії над Волгою совєти збудували велетенську виробню авт „Жигул“, і там же продукуються й тягарові авта, якими, поруч із танками, Москва в'їхала в Афганістан. Західними мільйонами і мільярдами Москва фінансує будову Курської виробні криці, шахт нікелю біля Норильську... Це — надодачу до рабської праці сотень тисяч в'язнів, яких усіх підряд Москви таврує „кримінальними“.

У 1975 р. совети в закордонній торгівлі мали обороту 50,7 мільярдів рублів, а на 1980 рік планували „дотягти“ до 68 мільярдів, хоча не вдається з огляду на поставу уряду през. Дж. Картера, Англії, Нової Зеландії та Австралії, в першу чергу. Але, напр., Зах. Німеччина продовжує віддавати Москві різні товари, в тому й модерні машини, на кредит, хоча закордонні борги ССР вже перевищують казкові суми.

Пересічний громадянин ССР, як і ЗСА чи ін. країн, не думає в основному політичними категоріями. На чоло проблем частіше виходить хліб і до хліба. Після задоволення найперших потреб приходять на чергу багато інших справ, у тому й політично-національного характеру. Маємо тут на увазі нересічну людину з маси, сірого робітника і сірого колгоспника. Звичайно, трапляється, що пружинами історії починають рухати саме національні, релігійні чи ін. фактори, як це було в ЧССР за Дубчека. Але два масові народні виступи в окупованій Росією Польщі розпочиналися тому, що не вистачало трудящим за соціалізму-комунізму навіть хліба, а зростає свідомість нації; як і в нас, в Україні.

Не атомова війна може легко вирішити дальшу долю тюрми народів ССР, а тотальне, абсолютне

ЗУСТРІЧ ІЗ МОЛОДОЮ ЗМІНОЮ

РОЗМОВА З ПРАВНИКОМ ЗЕНОНОМ КОВАЛЕМ

У вересні 1980 р. в Домі ОУВФронту при 2-й авеню, у гомінному приміщенні Центральної Управи Спілки Української Молоді, ми зустрілися з молодим правником п. Зеноном Ковалем, який на короткий час прибув із Бельгії до Америки.

Уродженець Брюсселю, син п-ї Іванни Куропаць-Коваль і відомого суспільно-громадського діяча, редактора популярного журналу „Крилаті“ міг. Омеляна Ковала, молодий Зенон легко і плавно розмовляє українською мовою і так же само пише по-українському.

Сумівець з дитячих літ, він був цього літа командантом Сумівського табору на Оселі „Франкополе“ в Європі, де відпочивалися й навчались жити для Бога і України понад 100 дітей і молоді.

Зенон Коваль володіє не лише українською мовою: він студіював і бездоганно знає французьку і флемандську, та вже досить добре — англійську. Після початкового навчання в Брюсселі (і рівнобіжно вдома — українського) юнак студіював два роки в Університеті в Брюсселі, потім три роки в Люксембурзі і знову в бельгійській столиці: закінчив правничі студії в Люксембурзі, а політехнічні в Брюсселі. Обоє — з великими відзначеннями.

Складши останні іспити і закінчивши таборування на „Франкополі“, де були українські діти й молодь

припинення торгівлі з советами, а там і всенародні національні повстання.

Чому Захід так активно, тотально бойкотував торгівлю з нацистською Німеччиною Гітлера, але не провадить такої ж політики відносно червоного фашизму? В чому полягає — для Заходу — різниця між брунатним і червоним фашизмом?

Чому держави свободи і демократії продовжують підгодовувати московський імперіалізм, який наповажився „угробити“ Захід?

Чому значні фонди різних агенцій ОН, в тому наївіті ЮНІСЕФ чи ЮНЕСКО, ідуть постійно на допомогу тим країнам, які вже опинились недавно, або хильяться в бік комуністичної диктатури?

Чому Захід, після 60 років „комунізму“, виступає і далі в ролі добровільного самогубця?

Леонід Полтава

з різних країн Європи і де вони особливо успішно в товаристві засвоюють українську мову, пісні, вірші, танці, — Зенон Коваль приїхав до Америки на перепочинок.

— Я вже знайомий з членами ТУСМ-у. Це мої нові друзі в Америці, — каже п. Зенон і висловлює подяку секретарці Головної Управи СУМ п-ї Марії П'ятці за увагу й турботу для наладнання знайомств у Нью Йорку.

На запитання, чи п. Зенон буде й надалі співпрацювати з СУМ-ом у Європі, відповідь була така:

— Звичайно, буду. Спілка Української Молоді — це частина України, тієї, за яку змагаємося: національно-християнської України, вільної, державної.

Довідуємося, що головою Крайової Управи СУМ у Бельгії є д. інж. Іван Левицький, а його заступником — Зенон Коваль.

— Які Ваші враження з української Америки, зокрема Нью Йорку?

— Мене приемно вразило в Америці те, що тут чути українську мову на вулицях. Бачу, що тут є великі можливості, в тому й економічні, чого не маємо в Європі. Але тут ці можливості не повністю використані, хоча я розумію, що це не так то й легко, бо американський добробут підсилює асиміляцію. Тут українець повинен дійсно мати, як то кажуть, „хребет“, щоб не потрапити під некорисний вплив, щоб не стати поверховним українцем.

— Які, на Вашу думку, дороги ведуть до збереження українства, зокрема дітей і молоді?

Трохи подумавши, п. Зенон сказав:

— Українська мова вдома і в Церкві; українська література, пісня, музика-платівки, вистави, концерти... І обов'язкова принадлежність від самого дитинства до СУМ-у чи іншої української молодечої організації. Без психічного переживання українства — людина буде відходити від України.

— А що б Ви могли порадити українській молоді в Америці?

— Нас у Європі значно менше, але ми будемо триматися довше, бо там відсутня гонитва за доляром, хоча і фонди, самозрозуміло, необхідні. Але фонди не можуть бути самоціллю.

Високий, стрункий, гарний молодий чоловік на хвилинку задумався:

— А щодо порад українській молоді в Америці?.. Я радив би при всіх нагодах їхати до Європи, пізнавати європейську культуру, стиль, адже Україна — це Європа, а окупація вічною не буде. Не ті тепер процеси на земній кулі. Пізнавати Європу, витончену, тисячолітню культуру — це значить пізнавати і збагачувати самих себе, бо ми звідти походимо.

— Чи Ви хотіли б ще щось сказати на закінчення?

— Хотів би. У Бельгії є молодеча оркестра „Опришки“, з чотирьох осіб, керує нею Анатолій Заскала. „Опришки“ грають на різних інструментах, особливо плекають гуцульські методії і, звичайно, й інші, в першу чергу — українські. Я також належу до тієї оркестри. Ми граємо переважно до забав, у Бельгії і в Англії, збираємося і до українців у Франції.

— Чи „Опришки“ вже мають платівки?

— На жаль, ще ні. На це треба великих фондів.

Прощаємось дружнім потиском рук. Зенон Коваль незабаром відлетить до Бельгії.

Висловлюю сподівання, що може колись прилетіти на адресу журналу „Крилаті“ до Бельгії лист із Америки або з Канади — із запрошенням чотирьох талановитих „Опришків“ завітати за океан і заграти людям на забаві. На забаві з нашими європейськими „Опришками“ напевно була б тисяча земляків, і може це уможливило б видання платівки.

Щасливої дороги молодому Другові до Бельгії, щасливої дороги в молодому житті — і щирий привіт українській Європі! (л. п.).

„КІЇВСЬКИЙ БАЛЕТ“ У ЯПОНІЇ

„Кіївський Балет“ із столиці окупованої України їздив на багато виступів до Японії. Що ж він показував японцям, той Балет при Київській Опері ім. Т. Шевченка? — „Лебедіне озеро“ Чайковського, „Ромео і Джульєтта“ Прокоф'єва, „Раймонда“ Глазунова з балетів та лише кілька „українських танців“...

Не дивниця, що японська преса, збита спантелику таким „українським репертуаром“, писала про „чудовий російський балет“, а українці під наглядом кагебістів не могли й того спростувати.

ЛИСТИВКИ ОУН В АФГАНІСТАНІ

Афганські повстанці, які борються проти московсько-советської окупації своєї батьківщини, поширяють десятки тисяч листівок в українській мові серед українських вояків совєтської армії. Розповсюджуються також листівки АБН.

Публікуємо текст українськомовної листівки ОУН.

„Українські солдати радянської армії в Афганістані!

Вас вислали до Афганістану проти Вашої волі вмирати за колоніальні інтереси Москви та кремлівської кліки з Брежнєвим на чолі. Червона Москва поневолила Україну 60 років тому, так як тепер хоче поневолити миролюбний афганський народ вашими руками.

Не забувайте, як Москва русифікує і нищить нашу Батьківщину. Пригадайте собі голод, масові вивози в Сибір, концтабори і розстріли українських людей, ваших батьків і рідних. Пригадайте собі боротьбу Української Повстанської Армії за українську самостійну Державу проти двох найбільших тиранів 20 століття — Сталіна і Гітлера.

Три мільйони українців у вільному світі і український народ на Батьківщині підтримують афганських борців за волю.

Не воюйте проти афганського народу!

Розпалюйте ідею національно-визвольної революції в СССР, тюрмі народів!

Боріться за Самостійну Соборну Українську Державу!

Смерть імперіалістичній Москві!

Організація Українських Націоналістів
Прочитай і передай другові!

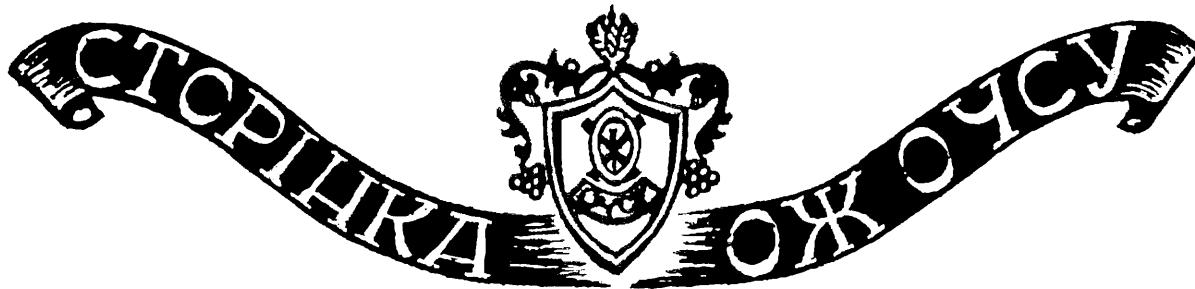
БЛ. П. ДРУГ Я. КОСАНОВСЬКИЙ

у Нью Йорку 29-го травня 1980 року помер на 66-му році життя після короткої тяжкої недуги бл. п. Ярослав Косановський, довголітній член Організації Українського Визвольного Фронту, Комітету Об'єднаних Українсько-Американських Організацій — Відділу УККА, Будови церкви св. Юра і активний суспільно-громадський діяч на Батьківщині і на еміграції.

В Україні і на еміграції бл. п. Я. Косановський був членом революційної ОУН.

Покійний залишив у жалобі дружину Іванну, маму Клявдію, сестру Ірену Сендецьку, сестрінка Ореста Мушкевича з родиною і дальшу родину в Україні.

Вічна Йому Пам'ять!

ДЕНЬ ПОЕЗІЇ "РОЗСТРІЛЯНА МУЗА" В ГЛЕН СПЕЙ, Н. Й.

Ініціативна група жіноцтва при Громадській Раді українського села Глен Спей постановила відновити заборонену в Ріднім Краю традицію Шестидесятників і зорганізувала „День Поезії“, присвячений замордованим Москвою поетам. Цей оригінальний літературний монтаж, „Розстріляна муза“, і задуманий, як пригадка про недавнє минуле, але з незрозумілих причин так легко забуте сьогодні за кордоном.

Пригадка про ту історичну подію, коли після програних Визвольних Змагань 20-х років Україна не корилася Росії.

Вистава „Розстріляна Муз“ розпочалась від правою, парохом церкви св. Володимира Всеч. о. Богданом Скасковим, панаходою по замордованих у тридцятих роках українських поетах та робітниках культури. Під сумні церковні напіви пригадуються імена жертв нечуваного жорстокого часу в темнім царстві „дружби народів“!.. I закоханий у Віргілія Зеров, і ліричний Філіппович, і покутуючий свої помилки Фальківський, і глухонімий Влизько. Їх було 223.

По панаході в церковній залі Ефросина Мартинець мала вступне слово. Виступала з полум'яною вірою у силу вільного слова, відроджуваного Шестидесятниками в Києві на вечорах поезії, сповнена бажанням утримати цей смолоскип правди, демаскувати терористичний замах Москви.

Дальший провід вечора перебрали Тамара Лихолай та Мирослава Скасків. Перша, відома своїми професійними виступами співачка, виказала непрересічний талант в читанні опису життя кожного поета подаючи також його літературну сильветку та пояснення до читання поетичних взірців. Ці вірші

майже виключно були дібрани з тих, що дійшли до нас, як останні послання поетів, прощальні ластівки уже приречених на страту.

В „Дев'ятій симфонії“ Влизька Ярослава Гунчак викінченістю кожної поетичної фрази викликала світлі почування, очищана від напасного мулу сути. Її декламації глибоко продумані, радше психологічного характеру (декламація Свідзінського „Розхилилю колосся, іду“).

А ось теплий, задумливий голос Анни Плескун, зафарбований мінливим тембром. Він і ніжне, сумне піяно, сповнене тугою засланого на каторжні роботи Драй-Хмари у вірші „І знов обугленими сірниками“...

Вирізняється Розалія Гавур у віршах глибоко соціального значення. Читаючи монолог матері з не надрукованої поеми Сосюри „Мазепа“, де самий зміст вірша перегукується з тодішнім Донцовим, чи трагічне Слісаренкове „Пам'яті Гната Михайличенка“, виказує тверду й чітку вимову, яка вдало відзеркалює характер цих віршів.

П-ні Мирослава Скасків з'ясовує присутнім про долю, яку знайшли українські поети під московським „правосуддям“. Контраст величі витонченої творчості поета й брутальної обірваності його життя в льоках НКВД справляє сильне, незабутньо-гнітуче вражіння в читанні Мирославі Скасків. Сувора монотонність повторення вироків, її мова точна, глибока, ляконічна й вже слова осудупадають на маніяків в НКВД, як камінні брили, і тоді вже позбавлене фальшивої бутафорії пропагандистичних гасел — московське „правосуддя“ над глухонімим двадцятирічним юнаком-поетом Влизьким, його розстріл кулею в потилицю на другий день по

розгляді змайстрованої проти нього „справи”, слухачем сприймається як вияв незамаскованого звірячого бандитизму.

Вітаємо прилучення до нашого театрального життя нової мистецької форми творчості — живої активної поезії! Зібраний сектет акторок дебютував у Глен Спей своєю першою виставою. Як мистецьке оформлення сцени маєстром Ремом, так і високий рівень мистецької подачі поезій, що тримав наповнену залию слухачів в абсолютній тишині та увазі, свідчать про життєдатність цього початку. Вибрана для вистави тематика, ще свіжка в пам'яті багатьох, але також багатьма забута, а може й не знана, має свій історичний знак. Історія ж — учителька життя. Глибше пізнаючи історію свого народу, ми краще пізнаємо й себе, не дозволимо нашій свідомості покритись порохом забуття.

„Розстріляна Муз” наголошує: є речі, яких не можна забути, не можна й простити!

Пр-р

ДИВНІ ПОВІДОМЛЕННЯ З УКРАЇНСЬКОГО ГАРВАРДУ

Нещодавно в поточній пресі промайнула замітка Ч. О. під наг. „Напівграмотне оголошення Гарварду”: в оголошенні про вивчення української мови було багато помилок.

Після тієї травневої неприємності український Гарвард, точніше Фонд Катедри Українознавства, розіслав із Кембріджу, Масс., в кінці серпня 1980 року чергове рекламне оголошення, і знову з різного типу помилками.

У вістці „Українка в Гарварді”, наприклад, читаємо: „Однією з віток многогранної діяльності УНІГУ“ і т. д. Треба б: замість російського „вітка“ — українське „гілка“ або „галузка“; замість російського „многогранної“ — українське „багатогранної“ чи ін. відповідник. Замість російського „У цілому світі“ треба по-українському „У всьому світі“.

Лише людина, яка не володіє українською мовою, може назвати будь-яку бібліотеку світу „потужною“, як це сказано в гарвардській інформації.

На початку речення після „ось“ не ставиться комі-протинки: „Ось, недавно одержано...“. Не даремно згадуваний автор вістки Ч. О. радив Гарвардові запросити на працю українських мовознавців.

Не може не викликати здивування й така професорська зауважа в повідомленні з піднаголовком „Збірка з Нью Йорку“ (до речі, у назві міста також правописна похибка): „... книжечка поезій маловідомого Мелетія Кічури з передмовою Б. Лепкого (Краків, 1910)“.

Справжнє прізвище поета — Кічура. Він не „маловідомий“: народився 1881 р. в Зах. Україні, під час Візвольних Змагань перекинувся до большевиків і залишився в окупованій червоною Росією Україні, в так зв.

У ПЕРШУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ СЛ. П. МАРІЇ МАЛАЩУК

ТОРОНТО. — У першу річницю смерти сл. п. Марії Малащук, видатної суспільно-громадської і політичної діячки, члена ОУН, заходами родини і друзів відбулася заупокійна Служба Божа у церкві св. Покрови 9 вересня 1980 р., а 14 вересня при величному звізді народу відбулося посвячення пам'ятника на її невідкажуваній могилі.

КНИЖКА ПРО АГЕНТУРУ МОСКВИ

Щойно побачила світ нова книжка С. Мечника „В боротьбі проти московської агентури“. Книжка на 176 сторінок, об'єму кишенькового формату, вийшла у в-ві „Шляху Перемоги“.

Перша частина присвячена описові, як молоде українське покоління передвоєнного періоду поповняло ряди ОУН та як Служба Безпеки ОУН провадила боротьбу з московською агентурою.

У другій частині зібрано багато фактів, які кидають викриваюче світло на діяльність московської агентури проти організованої української еміграції. У книжці вичислені численні прізвища працівників КГБ, які під прикриттям дипломатичного статусу провадили і далі провадяли підривну діяльність проти еміграції. Там і знімки багатьох розкритих агентів.

Слід підкреслити, що це вперше українською мовою надруковано книжку на тему боротьби агентури з українською еміграцією і боротьби еміграції з агентурою.

Автор С. Мечник — він же й автор спогадів п. п. „Під третьма окупантами“ (1958) і документальної повісті „Нескорені“ — використав, як зазначує у вступі, лише частину архівного матеріалу Служби Безпеки ОУН.

Цю вартісну й потрібну книжку має прочитати кожен українець на еміграції, який активно діє в організованому житті. Це зброя проти ворожого підступу.

Ціна книжки — 15 нім. марок. Замовлення слати до В-ва „Шляху Перемоги“.

УССР. Там його вихвалили різні партаймани типу Коряка. Там М. Кічура написав десяток советських вірнів українською мовою, там йому опублікували кілька збірок, між ними й „Відблиски криці“... За життя М. Кічури вийшло щонайменше 5 збірок його писань.

Але писання на советський лад і публікування тих „творів“ у „Червоному шляху“ тощо не врятували за проданця, і Москва, врешті-решт, його зліквідувала, впавши з різними крушельницькими.

Хоча в гарвардському серпневому повідомленні високопарно не назовано цеї „рідкісної книжечки поезій маловідомого Мелетія Кічури“, не треба бути літературознавцем, щоб її легко назвати: мова про збірку під наг. „Без керми“, що вийшла 1910 року в Кракові.

Надія Наум

УНР — „УССР“

(Докінчення)

В замітках під 10ж, з, и) нарікає, що ми заперечуємо правно-суб'єктивність УССР, мимо того, що в її житті є „певні“ факти, які надають їй „певної (часткової) правно-суб'єктивності“. Як наприклад, подає конституційні зміни з 1944 року. Але в замітці під 9) проф. Маркусь сам твердить, що в році 1923 УССР стала правонаступником УССР і ця остання стала складовою частиною ССР. Від того часу не могло бути мови про самостійну діяльність УССР. (Її і перед тим ніколи не було, з уваги на суверенну владу комуністичної партії). Якщо була взагалі яканебудь діяльність, коли УССР підтверджувала становище Росії, то були це копії культуральні концесії, які Росія потребувала і використала виключно для своїх цілей. Найліпшим доказом того є факт, що коли ССР не хотіла, щоб УССР взяла участь в Європейській конференції для справ безпеки і співробітництва в Гельсінках, вона просто не допустила її до участі у тій конференції, без огляду на те, що УССР є в Європі і в тій конференції взяли участь всі європейські держави. Тому наше твердження, що конституційні зміни з 1944 р. не внесли практично жадної зміни у міжнародноправну ситуацію УССР, є вповні оправдане.

В замітці під 10 і) проф. Маркусь визнає, що наша аналіза джерела суверенної влади в ССР, комуністичної партії, в засаді правильна і що такої ж думки є ряд авторів. Все ж таки твердить, що „наша аналіза не повна“, хоча сам у своїй — не згадав ні одним словом про необмежену владу єдиної в УССР комуністичної партії. Він не бере до уваги, що проф. Кубійович вимагав від нас, щоб ми свою відповідь на його тезу обмежили до однієї сторінки рідкого машинопису.

Вкінці приходимо до його останньої замітки, а саме під 10 і). На зачитоване нами його твердження у „Феніксі“ у 1951 році, що УССР формально є державою, але тільки в розумінні советського права і практики, і що ані наявність конституції, ані представництво в ОН не закривають одного факту, а саме — абсолютноного браку, відсутності суверенності влади УССР, — він відповів, що УССР є „певним“ правосуб'єктом міжнародного права. Але яким? — не сказав. Відтак те своє твер-

дження у „Феніксі“ старався оправдати тим, що коли писав ту працю, то був тільки студентом права на третьому році. Рівночасно, радив нам прочитати його працю французькою мовою з 1959 р. Замість читати ту працю з 1959 року, ми прочитали і радимо йому прочитати його ж працю, поміщену у „Правничім Віснику“ ч. 3 з 1971 року, під наголовком „Україна у міжнародних взаєминах“. Ту працю передав мешні сам д-р Маркусь, коли ми редактували разом другу книгу „Правничого Вісника“, що вийшла у 1962 році. Її передав мені д-р Маркусь в парі з другою, під наголовком „Дипломатія УНР — світла і тіні“. Тому, що ми вирішили помістити в книзі число 2 ту другу працю, я затримав першу працю і помістив її у числі 3-ім „Правничого Вісника“. У розділі першім тієї праці проф. Маркусь обговорює взаємини України з державами — наслідниками Російської імперії, головно з Російською Соціалістичною Совєтською Республікою (РСФСР). В статті він пише про 3-ій Універсал (листопад 1917 р.) і визнання Української Народної Республіки Совєтом Народних Комісарів, яке надало їй міжнародну правну особовість, про „Декларацію Прав Народів“ з 16 листопада 1917, в якій Совет Народних Комісарів виразно визнав Україну і її право на відокремлення від Росії. Дальше згадує ширше про Берестейський мир, договір з дня 3 березня 1918, в якім Росія зобов'язалася скласти мир з Україною, очистити територію України від своїх військ і не втручатися в справи Української Народної Республіки; потім пише про перемир'я Росії з Україною, яке сторони по переговорах підписали в Курську і Києві дnia 12 червня 1918 року, по якім обидві сторони обмінялись дипломатичними представниками, встановили поштове і телеграфічне сполучення та засади репатріації громадян. Відтак пише про те, що по вибуху революції в Німеччині Союз Комісарів анулював Берестейський договір, наказав замкнути українські посольства і наказав уважати українців горожанами РСФСР. У Москві створено, очолюваній Сталіном, український революційний комітет, який зачав організувати „українські червоні полки“ з таким національним складом: 80% росіян, лотишів, китайців і угорців, які й розпочали наступ на Україну. Навіть під час

воєнного конфлікту ішли спроби довести до миру між Росією і Україною, але С. Петлюра був принциповим антибільшевиком і завеликим оптимістом щодо альянтської підтримки, щоби іти на непевну гру з більшевиками. В цім розділі він не згадує ні словом про УССР. Цей розділ про взаємини між УНР і РСФСР проф. Маркусъ закінчує достільно так: „Дальші взаємини між Українською Народною Республікою а Советською Росією відбулися на полі бою, в якому українська сторона була покорена“. Таке його становище у тій статті покривається цілком із нашим, а саме, що Росія виграла війну, окупувала Україну і встановила свою колоніальну адміністрацію. З переданого мною змісту тієї праці проф. Маркусъ виходить, що він лише після 1962-го року знайняв у тій справі становище, відмінне від нашого.

З моєї відповіді на його зауваги до еляборату виходить, що ні одна з тих зауваг не змогла поставити під сумнів тверджені нашого еляборату і його остаточного висновку. Всі зауваження проф. Маркусъ дуже загальнікові й у більшості не мають, властиво, жадного безпосереднього відношення до спірної теми. Його перехід з первісної тези про тягливість і переємність українських держав, для якої не зміг знайти міжнародних і конституційних актів, на котрі покликався, — до тези, на підставі якої УССР мала б бути продовженням УНР, скомплікувало ще більше його правне становище, бо для такої нової тези не зміг знайти ані форми, ані часу, ані припису правного, на якім базує свої твердження; у кінці він сам признає, що те правонаступство не було ані таке виразне, ані таке очевидне, як це буває у багатьох інших подібних ситуаціях.

Це є звичайна доля політично подиктованої тези, яка — не оперта на фактах і правних приписах, залишається завше тільки ідеєю самого автора.

Є речі, які трудно зрозуміти, а саме, що УССР, яка не має власної зовнішньої політики, власних збройних сил, власної валюти, власної пошти, власних прибутків, не розпоряджається своїми земельними ресурсами, не здійснює добору і розставки своїх кадрів, сама не спрямовує роботи своїх державних і громадських організацій і яка сама не може навіть зробити будь-якої реорганізації свого апарату, — могла б бути правним продовженням УНР, держави, яка всі ті атрибути суверенної держави посідала; рівно ж годі прийняти, щоб дійсно та „українська держава“, правонаступник УНР — про-

вадила ліквідацію української мови на наших землях

Та хоч як це все трудно зрозуміти, — це є нинішнє офіційне становище „Енциклопедії Україноznавства“ НТШ у Франції.

І тому трудно мені зрозуміти становище проф. Кубійовича, котрий, одержавши загально прийнятій еляборат Товариства Укр. Правників у тій справі, пише у своїй статті „Дискусія довкола питання про міжнародноправний статус УССР“ таке: „Ми бажали би і бажаємо дотримати нашої обітниці, що станній том ЕУ-2 на властивому місці і у відповідній формі дасть також вислів відмінним від авторів статті поглядам про міжнародноправний статус України. Однак це не може бути в розумінні умови Товариства Правників з двох причин:

1) Їхній еляборат формою і величиною не відповідає Енциклопедії.

2) Т-во за головуванням д-ра Б. Дзеровича і як нам тепер відомо, головно з його ініціативи цю справу односторонньо представило громадянству з виразним спрямуванням проти редакції ЕУ-2“.

Особисті закиди, зроблені проти моєї особи, залишаю на боці, бо кожний, хто читав еляборат Товариства Українських Правників, котрого редакцією я займався, спільно з іншими членами редакційної колегії, і котрий я відтак узгіднив з десятьма висококваліфікованими правниками, яких прізвища подав у вступі еляборату, як також у моїй статті про „Вісім літ боротьби за зміну тези“, — я ніколи не виступав проти „Енциклопедії“, ні особисто проти проф. Маркусъ, ані також проти проф. Кубійовича. З проф. Маркусем я мав приятнє листування до видання еляборату. Я виступав тільки проти тези тому, що уважав і далі уважаю, що вона є не тільки зовсім фальшивою під оглядом правним, але також шкідливою для нашої національної справи.

На тім закінчу мою особисту справу і перейду до тієї частини, яка стосується еляборату. З тієї частини статті виходить, що первісна теза, поміщена в томі 4-ім ЕУ-2, залишилась офіційною тезою „Енциклопедії“, а загальноприйнятий еляборат Товариства Українських Правників буде поміщений як окремий погляд в тій справі, на властивому місці й у відповідній формі, тобто, як проф. Кубійович подав у своїм листі з 23 травня 1973 — в розмірі однієї сторінки рідкого машинопису. Таке саме ста-

новище зайняв проф. Кубійович в інтер'ю, поміщенні у „Свободі“ з дня 14 березня 1980.

Оце така „роз'язка“, на яку ми чекали 15 літ!

Тому я морально зобов'язаний виступити не тільки проти тези, але також проти авторитарного способу редактування енциклопедії, зокрема в справах, у яких гол. редактор проф. Кубійович не є фахівцем. У справах, де є розходження в поглядах, він повинен числитися з переважаючою кількістю кваліфікованої більшості, а не вибирати погляд двох людей (з котрих один вже не живе), і то погляд, до котрого є застереження, що він шкідливий для нашої національної сировини.

Шкідливість тези дуже гостро нап'ятнував проф. Падох у своїй відповіді на опит Товариства Українських Правників з дня 4 листопада 1970 року.

Він пише дослівно так: „Наука має служити правді. А правою є, що українську державу знищила чужа, від віків Україні ворожа держава, настановила своїх проконзулів і обманом намагається доказувати, що український народ має свою державу. Українська держава була реальністю, а УРСР є обманом. Як тут говорити про наслідство!“

Всі познаки державного ладу і дійсності на Україні підтверджують колоніальний, залежний стан УРСР, під чужою окупациєю. На тлі відомого світового факту, що Советський Союз є останньою колоніальною імперією, як можна говорити про українську державність на Україні? Це ані науково, ані політично, а вже напевно ДУЖЕ ШКІДЛИВО ДЛЯ УКРАЇНИ І ЇЇ ВІЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ ТА ДЕРЖАВНИЦЬКИХ СТРЕМЛІНЬ“.

Так скваліфікував голова НТШ у Америці тезу, яку обстоює проф. Кубійович.

При обговоренні шкідливості тези не можна оминути голосів тих, які в почутті свого патріотично-го обов'язку вибрали працю над молоддю.

Треба дійсно подивляти будуючий лист Курінної Ради 2-го курення У. П. С-ок „Ті, що греблі рвуть“, з яким знанням справи він був написаний і як надзвичайно влучно вони підкреслили вагу цієї справи для нашої молоді. Ці вельмишановні пані, які в складних обставинах працюють над національним збереженням нашої молоді і забезпеченням її від асиміляції, зовсім слушно занепокоєні, „що інтерпретація авторів тези в ЕУ-2 йде по лінії нашого ворога, загарбника нашої Батьківщини, та що може мати дуже від'ємний вплив на формування національних переконань нашої дорослаючої молоді“.

Ці пані, у журбі, щоб ця помилка „Енциклопедії“ була якнайскоріше усунена, запропонували геніяльну розв'язку, а саме, щоб при опрацюванні слів-гасел на букву „у“ (зараз іде праця над словами на букву „Т“) під гаслом „Україна“ подати правдивий статус УССР.

Проф. Падох, у згаданій відповіді на опит, уважає за велику помилку „Енциклопедії“, що вона поважилася в короткій замітці і при ляконічнім енциклопедичному стилі „розглядати і дискутувати над деякими державно-правними ознаками такої дивовижкі (обману), що має ім'я УССР“. Таке питання, на його думку, належно розглянути у великій грунтовній праці про статус (не української держави, бо такої немає) сучасної України.

Але автори тези розглянули цю дивовижку (той обман) й визнали її за продовження УНР та за її правонаступника.

Трагічна помилка була зроблена. 4-тий том ЕУ розійшовся по українських домах на еміграції, а що гірше — по бібліотеках вільного світу, дезінформуючи історичну науку на Заході.

Всі спроби змінити тезу, які розпочалися відразу, як тільки теза з'явилася, залишилися без будь-якого висліду. Проф. Кубійович відмовився помістити еляборат нашого Товариства у „Вістях зі Сарселью“ — була мова про помилки і про те, що будуть виправлені. Але на ділі все залишилося постарому. Треба добре прислухатися, яку „роз'язку“ знайшов проф. Кубійович: він обіцяв, що за п'ять чи шість літ, коли праця над „Енциклопедією“ буде закінчена, він в останньому томі на властивому місці і у відповідній формі даст також вислів відмінним від авторів статті поглядам.

Думаю, що український народ, який є власником „Енциклопедії Українознавства“ (цей факт визнав д-р Фіголь у своїй промові в 1980 р. на бенкеті в Америці) не прийме такої розв'язки. Він не погодиться на те, щоби проти голосу всього сучасного правничого світу, зокрема коли йдеться про Наукове Товариство ім. Шевченка, опінії його двох попередніх голів, професорів права сл. п. Миколи Чубатого і Матвія Стакова, свідків і учасників тих подій, авторів численних праць на ту тему, — проф. Кубійович, сам не фахівець у тій справі, вибрав як тезу „Енциклопедії“ відокремлену опінію авторів тези, до якої є застереження і теперішнього голови НТШ в Америці, що вона є шкідливою для наших визвольчих змагань і державницьких стремлінь.

Це не другорядна історична помилка, яка стосується живої актуальної справи. Це принципова помилка в оцінці нашої теперішньої дійсності, яка своєю суперечністю зі становищем нашого політичного проводу вдаряє по програмі праці усіх наших організацій і під фальшивим претекстом наукової об'єктивності — вносить хаос у наше зорганізоване життя, послаблює національний патріотизм і є однією з найголовніших причин нашої жалюгідної дійсності.

Слідівавсь, що рішення проф. Кубійовича — в національному інтересі — не залишиться; що члени Президії Секретаріату СКВУ, які у листі з дня 6 квітня 1979 року висловили одноголосно своє позитивне становище до проробленої Товариством Українських Правників праці в справі невірної інтерпретації тягlosti і переємності українських держав на сторінках „Енциклопедії Українознавства“, теж доведуть до публічного відому свое позитивне становище до нашого еляборату.

Думаю, що у тій справі забере своє слово УККА, наша найвища політична організація у ЗСА. Становище УККА, який бореться за деколонізацію України, стойте у разючій суперечності зі становищем „Енциклопедії“ яка вважає УССР за легітимну українську державу. Щороку наші часописи перевопнені звітами зі святкування 22 січня 1918 р. Але — згідно з поглядом „Енциклопедії“ — ми повинні б святкувати існування ї „УССР“ тому, бо наша „Енциклопедія“ твердить, що УССР є продовженням УНР.

Чекаємо відповідної реакції Комітету Українців Канади та інших краєвих політичних організацій, як

РАКЕТА „ВАЙКІНГ I“

Після чотирьох років пересилання годивугідніж фото та інформацій з Марса, ракета „Вайкінг I“ зушила все своє паливо.

Контролери замкнули апаратуру сателіта і він продовжуватиме свій літ довкруги червоної планети Марса.

„Вайкінг I“ виконав своє завдання дуже добре. Учені мають детальний профіль Марса. Вони побачили там несподівано різномірдній світ великих вулканів, глибочезних каналів і ровів, виритих метеорами кратерів, хмари кружаючого червоного пилу і полярні ледякові поля. Але доказу слідів життя там не знайшли.

ЦПУЕН (Німеччина), УЦР (Аргентина), СУOA (Австралія) й ін.

Правдоподібно у цій справі зайдуть слово Братські Союзи, які на своїм засіданні дня 14 жовтня 1979 р. заповіли зі своєї сторони боротьбу за деколонізацію України.

Дивна є також ситуація наших комбатантських організацій у світлі становища „Енциклопедії“, зокрема УПА і Дивізії, які згідно з тезою „Енциклопедії“ — боролися не проти ворога, а були ребеліантами, бунтівниками проти легальної української держави, правонаступника УНР.

Становище „Енциклопедії“ також цілком суперечить зі становищем і тих, котрі на місцях, на рідних землях боряться за державні і національні права України, а саме політичних в'язнів, у тому ї членів Гельсінкської групи, які звернулися до ОН, щоби Україну зареєструвати як російську колонію.

Дня 4 квітня 1980 р., в дорозі до праці, я зауважив на розі 3-тьої авеню і 67-мої вулиці за поліційною загородою на хіднику українську молодь, яка демонструвала однотижневою голодівкою проти окупації України і жадала її звільнення. Глянувши на приблідлі від голоду лиця, — прийшла мені на гадку „Енциклопедія“, легітимний правонаступник, бенкет, і годі було зрозуміти, як нібито та сама спільнота так по-різному оцінює і реагує на сучасне положення в Україні. Я не знаходив слів для вияву респекту для ідейного патріотизму і посвяти молоді, яка народилася і виросла на чужині. Це була гідна відповідь молодечих організацій на тезу „Енциклопедії“.

Так я стисло оглянув становище наших організацій до оспореної тези, і мушу понад всякий сумнів ствердити, що воно є діямально протилежним до погляду оспореної тези. Цей вилім „Енциклопедії“ в однозіднім фронті усієї української спільноти є великою шкодою для нашої національної справи, тим більше, що, як ми показали у загальному прийнятті елябораті Товариства Укр. Правників і у відповіді на замітки автора тези, — становище „Енциклопедії“ не знаходить жадного віправдання у науці.

Як Наукове Товариство ім. Шевченка вирівняє свої ріжниці поглядів у справі тези, є внутрішньою справою Товариства, але я переконаний, що це станеться тому, що теза обтяжкує некорисно все Товариство.

Але якщо мова про „Енциклопедію“, то вона є

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА

В. Кульчицький Гут

“НАЦІЯ НА СВІТАНКУ” — ПОВАЖНЕ ДОСЯГНЕННЯ

(Рецензія)

Р. Володимир: „Нація на світанку”. Том перший: „Мир“. Українське видавництво, Мюнхен, 1973.

Р. Володимир: „Нація на світанку“. Том другий: Війна“. Українське видавництво, Мюнхен, 1979.

Велика відстань ділить появу першого тому від появи другого тому роману Р. Володимира. Цілих шість літ. І хоч слухно відмічує Михайло Лоза, що обидва томи разом були передані видавництву, то на перший погляд вони викликають враження, немов би кожній з них був написаний в іншому часі.

Перший том — це родинна хроніка. Тут на першому пляні сім'я: батько, мати, діти, брати, сестри, з їхніми щодennими клопотами, з їхніми смутками і радощами, успіхами й нівдачами, а події загальнонаціонального характеру вливаються у цей родинний світ лише як відлуння даліх бур. Два приклади.

Каже Демко до свого брата, старого Рогатина: „Ще добре не розговорилися, а вже ти свою стару перенікоду ставши. Що одному з нас неможливо, то гуртом якось

власністю української спільноти, яку назовні репрезентує вибраний нею провід, і тому його обов'язком буде подбати, щоб „Енциклопедія“ була виразником погляду нашої спільноти, під умовою, що той погляд не порушує наукової вартості „Енциклопедії Українознавства“.

Тому треба надіятись, що наш політичний провід, так як пропонувала одна з організацій, домовиться з проф. Кубійовичем, аби при друку гасел на букву „У“ був поданий еляборат Товариства Українських Правників як відповідь на сучасний правний стан України.

Загальне визнання, з яким стрінувся еляборат Товариства Українських Правників, і факт, що автор оспореної тези не зміг подати проти нього ні одного обґрутованого закиду, є доказом, що українські правники належно оцінили і узасаднили правний статус сучасної колоніальної України у формі „УССР“.

Товариство сповнило свій обов'язок, і дальшу долю справи виправлення шкідливої тези передає в руки громадянства і його проводу.

Нью Йорк, 1980 р.

подолаємо. Я свою пайку зложу, ти щось даси, от ще Меланю притягнущи до спілки...

— А дехо вона, вже й слід по ній мабуть загинув...

— Знаю, що вона в місті; Єва, сестра, мала бачитись з нею недавно».

А от ще розмова Агафії з Настиєю: „А як же в тебе тепер, моя дорога? Бодай здорована? — поцікавилася Агафія

— Та де там,, вуяцю, здорована. Ще добре по грипі не прийшла до себе, а тут на біду причеплюється до мене залалення ставів, крутить так, що життя не міле“.

У другому ж томі родина відходить на задній план, а на перше місце висувається Нація. Вона домінує майже над усіми дієвими особами. А тому, що вона є на світанку боротьби за своє визволення, її репрезентантами виступає молодь. Навіть ті, які, че можучи видергати натиску ворога, заламлюються і зраджують націю, є молоді люди. Тут погром львівських українських громадських і торговельних установ польськими студентами іде, проходить боротьба Карпатської України за самостійність, близька польсько-німецька війна із приходом і відступом німецьких військ; тут розгортаються широкою понурою панорамою рожі комуно-московської влади з довгими чергами у місті та колективізацією на селі, з арештами, вивозами на Сибір, підпільною діяльністю, ОУН, початком німецько-советської війни та тюремними масакрами в'язнів; тут кипить українська робота на зайнятих німцями землях, дзвенять слова відновлення Української Держави, розлітається біль роздертих і потоптаних оподівань, і вкінці — завершення у дії українського вояка дивізії „Галичина“, а там і самостійної еманації українського народу — УПА. А все це переплетене і перев'язане ідеологічними суперечками між представниками головних течій.

Можна сказати, що родинна хроніка першого тому у другому томі переходить у хроніку національну. І до цієї зміни автор читача заздалегідь приготовляє. Коли на самому початку першого тому він його інформує, що „Настало неділя. В житті робітника — єдиний у тижні день вільний від праці“, то у другому томі читача зустрічає вже „Рідна, ласкова, ніде на світі не перевершена, голуба батьківщина“.

Та коли до роману приглянутися більше, уважніше, то обидва томи зростаються з'єднуються і перед читачами вирисовується вміло і добре автором продумана цілісна конструкція одного твору. Спочатку є родина. Це основа, фундамент, підвалина нації, і автор показує, як вона росте, кріпшає, набирає національної свідомості, розростається, розгалужується, поширюється на своїків, при-

ятелів, знайомих. Її впливи на оточення ростуть, ширшануть, заточують все більш і більші кола, і у другому томі через оцю поширену родину діє уже нація у її багатому, многогранному, пульсуючому безперебійно існуванні.

І влане оцей творчий задум: показати націю й її дії треба мати на увазі і читачам і критикам (і тому корисно читати обидва томи разом). Цей бо задум обумовлює характеристику героя, інтерпретацію подій, наставлення до ворогів. У такому задумі на відтінки немає місця. Тут є тільки місце на чисті кольори, на біле і чорне, на чисту любов і чисту ненависть. І на жертву до останнього виміру.

І у такому задумі заяви дієвих осіб, що „Буду з ними на життя і смерть битися“; „Нас кличе туди наше призначення, отче“; чи „Коли нема розумного виходу, то треба вміти вмерти по-геройськи, аби такою смертю зробити джерело вічної сили“ — не звучать для читача штурчно, натягнуто, фальшиво, але чисто і правдизо як голос добре настроєного інструменту.

Тут есобливого значення набирає ще й факт, що нація діє якраз через родину робітничо-селянську, поскільки сдин із основних конфліктів нації є її боротьба з ворогом-поневолювачем, державою „гніхів і голодних“ — Советського Союзу, модерною маскою московського імперіалізму. Для повноти образу автор виводить і два кохання.

А про мову роману каже Михайло Лоза: „Письменник має дар слова, вміє ним орудувати, для того його мова баринста, гнучка, завжди вигримана в мистецько-му стилі“. До цього додам: цей стиль настільки оригінальний, що треба говорити про індивідуальний стиль Р. Володимира. Один з його засобів — це часте вживання дієслів у такій формі, яка нагадує ритмічність і має статичність козацьких дум. От приклади: „Варто замолоду ширяти, в самого себе, у всесвіт проникати, досвідчення долі безстрашно приймати; або .... постійно на поле вираз виганяють, фізично заправо вимучають, в окопуванні, настути виниклоють, до вжитку противазових масок привчають, на курсах політосвіти, день-у-день комунізм, марксізм, большевизм у хлоп'ячі голови втврмачають...“

Для підкреслення легкого тону автор вживає таких зворотів як: „довелося ногам давати знати“, „помнай, як звали“, „Ничко, хоч куди козак“. Для посилення відповідного настрою користується він вдало побудованими метафорами: „Насплено найжилася долина“, „Каламутними болотами тягнуться дні“...

Після обговорюваного роману Р. Володимир написав ще коротку поезію „Прощай, минуле“, яка, однаке, роману не перевершує. Автор напевно ще не вичерпав усіх своїх творчих сил і задумів.

СПРАВЖНЯ СВОБОДА І СПРАВЖНЄ ЩАСТЬЯ ПРИЙДЕ ЛИШЕ ТОДІ, КОЛИ ВИЗВОЛІТЬСЯ МОЯ БАТЬКІВЩИНА УКРАЇНА, —

Іван Кандиба, політв'язень Москви

ЖУРНАЛ „ГЕТЬМАНСЬКИЙ ГОЛОС“ ПРО „ХРЕСТОМАТИЮ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ“

Це новий збірник літературних творів, потрібний для вживання в школах українознавства. Книгу поручає Шкільна Рада УККА, як учбовий матеріал для студентів. Книга вийшла друком при кінці 1978 року. Її уклали Євген В. Федоренко та Павло Маляр.

Матеріали хрестоматії подані в хронологічному порядку, який поділено на шість періодів: від початку ХХ ст. — революція і національне відродження України, ліквідація відродження України 30-40 років, передвоєнний та воєнні роки, — відродження в 1960 р. та опір реакції в 70 р., українська література в Зах. Україні між двома війнами, українська література в еміграції.

До тієї книги поставились критично різні автори — журналісти, виховники і письменники.

В публікаціях націоналістичних середовищ та журналах молодіжних організацій підкреслено лівацькі тенденції збірки.

Серед закидів, які висунено, є застереження формального та річевого порядку. Серед них — пропущення відомих творів та їх авторів, впровадження до збірника маловідомих прізвищ, неважне ставлення до літературних організацій з періоду ліквідації відродження і помилки в переліку письменників, поминення літературно вартісних творів за рахунок безбарвних літературних творів та авторів.

В обороні невдалого добору матеріалів Хрестоматії виступив д-р Л. Луців на сторінках „Свободи“, можна думати, тому, що один із співавторів Хрестоматії є співредактором „Свободи“. (Був — Ред.).

Критики є праві в негативному ставленні до безkritичного добору літературних матеріалів до збірки. Такого роду книга є навчальною, коли складається з творів, підібраних за продуманою приграмою. Критика авторів тієї книги, хоч правильна у застереженнях, що їх висунено, то наснажена ідеологічною нагінкою на інакшедумаючих людей, які втішаються впливами в проводі Шкільної Ради УККА.

До тієї Шкільної Ради УККА видавництво „Булава“ звернулось з пропозицією поширення серед шкіл українознавства „Малої Ілюстрованої Історії України“ Дмитра Дорошенка. Відповідь була негативна, бо, на думку спеціяліста від історії при Шкільній Раді УККА, цей твір не відповідає прогресивним вимогам викладу історії України! (79-2).

ЧЕРЕЗ ОЩАДНІСТЬ ДО КРАЩОГО ЗАВТРА!

УКРАЇНСЬКА ЩАДНИЦЯ „ПЕВНІСТЬ“

Security Savings and Loan Assn.

936 N. Western Ave., Chicago, Ill. 60622
312-772-4500

ФІЛІЯ:

2166 Plum Grove Road, Rolling Meadows, Ill. 60008
312-991-9393

- В „Певності“ Ви одержуєте найвищі відсотки на всіх родах ощадностей, нараховуванні щоденно від дня вкладу до дня вибору й виплачувані квартально.
- В „Певності“ Ви одержуєте відсотки від відсотків.
- В „Певності“ Ваші ощадності обезпечені Федерально Агенцією до суми 100 тисяч доларів.
- В „Певності“ Ви можете відкрити пенсійні конта, т. зв. IRA і Keogh, чекові конта та користати з першого депозиту пенсійних чеків.
- В „Певності“ є до Вашої диспозиції різного рода щадничі Сертифікати.
- В „Певності“ є вогнетривалі скриньки для перевозування цінних речей.

**ЩАДІТЬ І ПОЗИЧАЙТЕ В УКРАЇНСЬКІЙ ЩАДНИЦІ „ПЕВНІСТЬ“ —
НАЙБІЛЬШІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ФІНАНСОВІЙ УСТАНОВІ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ!**

**ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА
КООПЕРАТИВА СУМА
В ЙОНКЕРСІ, Н. Й.**

ВИДАЄ ПОЗИЧКИ СВОІМ ЧЛЕНАМ ТА
ОРГАНІЗАЦІЯМ; СЛУЖИТЬ: ДОБРИМ І
ДЕШЕВИМ КРЕДИТОМ, ГРОШОВИМИ
ЧЕКАМИ; УДІЛЯЄ НАЙДЕШЕВШИЙ
КРЕДИТ НА АВТА, МОРТГЕДЖІ,
ремонт домів, меблі, шпитальні рахунки,
вакації, весілля та інші цілі.

СПЕЦІЯЛЬНИЙ КРЕДИТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ
Майно кожного вкладчика чи позичодавця
забезпечене.

Приймає ощадності і платить 7% дивіденди
Безплатне забезпечення ощадностей

Безплатне життєве забезпечення
до 2,000 дол.

Адреса:

SUMA (YONKERS)
FEDERAL CREDIT UNION

301 Palisade Ave. Yonkers, N. Y. 10703
Tel.: 914-965-8560

СТЕЙТОВА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

“БУДУЧНІСТЬ”

У ДЕТРОЙТІ

СЛУЖИТЬ СВОІМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ ДЕШЕВИМ І ВИГДНИМ КРЕДИТОМ.
НІЗЬКОВІДСОТКОВІ ПОЗИЧКИ НА АВТА,
ДОМИ, НАПРАВУ ДОМІВ, МЕБЛІ, ВАКАЦІІ,
ШПІТАЛЬНІ РАХУНКИ І Т. П. ПОЗИЧКИ
(КРІМ МОРТГЕДЖОВИХ) ЗАБЕЗПЕЧЕНИ
ДО 10,000 ДОЛ. БЕЗПЛАТНО ДЛЯ ПОЗИЧОДАВЦЯ. ВІД ВКЛАДІВ ПЛАТИТЬ 5 1/4 %
ДІВІДЕНДИ.

Вкладчики мають безкоштовне життєве
забезпечення до висоти 2,000 дол.
Ощадності забезпечені до всякої висоти.

FUTURE CREDIT UNION OF DETROIT

4641 Martin Ave., Detroit, Mich.
3011 Caniff, Hamtramck, Mich. 48212
Tel.: 843-5411

U. S. POSTAL SERVICE
STATEMENT OF OWNERSHIP, MANAGEMENT AND
CIRCULATION—Act of August 12, 1978; Section 3685.

1. Title publication: VISNYK — THE HERALD.
2. Date of filing October 1, 1980. 3. Frequency of issue, Monthly, exc. July and August when Bi-monthly, not Monthly. 4. Location of known office of publication (Street, city, county, State, zip code): 136 Second Avenue, New York N. Y. 10003.: Location of the Headquarters of General Business. Office of the publishers (Not printers) 136 Second Avenue, New York, N. Y. 10002. Names and addresses of publisher, editor, and managing editor. Publisher (Name and address) Organization for the Defence of Four Freedoms for Ukraine, Inc., New York. Editor, name and address: Leonid Poltava, 136 Second Avenue, New York, N. Y. 10003. Managing Editor (Name and address): Ihnat Bilynsky, 136 Second Avenue, New York, N. Y. 10003.

7. Owner (If owned by a corporation, its name and address must be stated and also immediately thereunder the names and addresses of stockholders owning or holding 1 percent or more of total amount of stock. If not owned by a corporation, the names and addresses of the individual owner must be given. If owned by a partnership or other unincorporated firm, its name and address, as well as that of each individual must be given). Name, Organization for the Defence of Four Freedoms for Ukraine, Inc., (No Stock Holders). Address 136 Second Avenue, New York, N. Y. 10003. Ihnat Bilynsky — President (Principal Officers) 136 Second Avenue, New York, N. Y. 10003.

8. Known bondholders, Mortgages, and security holders owning or holding 1 per cent or more of total amount of bonds, mortgages or other securities. (If there are none so state). Name, address: none.

9. For optional completion by publishers mailing at the regular rates (Section 132,131, Postal Service Manual). 39 U. S. C. 3626 provides in pertinent part: "No person who would have been to mail matter under former section 4359 of this title shall mail such matter at the rates provided under this subsection unless he files annually with Postal Service a written request for permission to mail matter at such rates."

In accordance with the provisions of this statute, I hereby request permission to mail the publications named in Item 1 at the reduced postage rates presently by 39 U.S.C. (Signature and title of editor, publisher, business manager, or owner) Ihnat Bilynsky, President,

10. For completion by nonprofit organizations, authorized to mail at special rates (Section 132,122, Postal Manual). The purpose, function, and nonprofit status of this organization and the exempt status for Federal income tax purposes, — Have not changed during preceding 12 months. Have changed during preceding 12 months (If changed, publisher must submit explanation of change with this statement).

11. Extent and nature of circulation.
A. Total no. copies printed (Not Press Run). Average no. copies each issue during preceding 12 months 17,150. Actual number of copies of single issue published near-

est to filing date 1,600. A. Paid circulation. 1 Sales thru dealers and carriers, street vendors and counter sales 250. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 25. 2. Mail subscriptions. Average no. copies each issue during preceding 12 months 16,100. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 1,340. C. Total paid circulation. Average no. copies each issue during preceding 12 months 16,350. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 1,365. D. Free distribution by mail, carrier or other means. 1 Samples complimentary, and other free copies. Average no. copies of single issue published nearest to filing date 40. 2. Copies distributed to news agents, but not sold none.

E. Total distribution (Sum of C and D). Average no. copies each issue 12 months 16,700. Actual number of copies on single issue published nearest to filing date 1,405. F. Office use, left-over, unaccounted, spoiled after printing. Average no. copies ea. issue during preceding 12 months. 450. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 211. G. Total (Sum of E & F — should equal net press run shown in A). Average no. copies each issue during preceding 12 months 17,150. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 1,600:

I certify that the statements made by me above are correct and complete. (Signature of editor, publisher, business manager, or owner): Ihnat Bilynsky.

ВИМАГАЄ ПРАВА НА САМОВИЗНАЧЕННЯ НАЦІЙ
НАЦІЙ

Український політв'язень Росії Іван Гель, нар. 1937 р., науковець, засуджений спершу на 10 рр., а тепер з продовженням терміну, надіслав до Верховного Совета ССР Заяву, в якій домагається здійснення права на самовизначення націй, у тому й України. Він покликається на Декларацію ОН у цих справах, підписану й ССР.

Іван Гель домагається від советських можновладців, а також підтримки від ОН для здійснення — „Реального права на самовизначення України“, припинення переслідування інакше думаючих людей, права на вільний виїзд та ін. прав.

Іван Гель безстрашно закликає ОН призначити окремого Комісара Об'єднаних Націй для дослідів страшних порушень прав народів у Сов. Союзі.

*****
ПОДОБАЄТЬСЯ ВАМ НАШ ЖУРНАЛ?
ПЕРЕДПЛАТИТЬ ЙОГО ВАШИМ
БЛИЗЬКИМ!